

KOMMUNAL PLAN FOR IDRETT, FYSISK AKTIVITET OG FRILUFTSLIV 2017 - 2020

- *forholdene skal legges til rette for at alle, både fastboende og tilreisende*
- *uavhengig av kjønn, alder, etnisk/kulturell bakgrunn og funksjonsdyktighet, i størst mulig grad skal kunne utøve idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som dekker den enkeltes behov og interesser -*

INNLEDNING / FORORD

Allerede på 1980-tallet varslet Kulturdepartementet kommunene om at det ville bli stilt krav om utarbeidelse av egne kommunedelplaner for å sikre målstyrt og planmessig utbygging av anlegg og områder for idrett og friluftsliv. Plankravet ble

"Hensikten med planen er å ha en politisk vedtatt og oppdatert langsiktig plan for utvikling av idrettsanlegg i kommunen"

fulgt opp i St.meld. nr. 41 (1991-92) "Om idretten". Her ble viktigheten av planstyring, både på kommunalt og fylkeskommunalt hold, fremhevet. Fristen for å utarbeide kommunale planer ble satt til 15. januar 1995. En kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet ble deretter et krav for tildeling av spillemidler, men i kulturdepartementets veileder "Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet" fra 2007, står det bl.a. "Anlegg for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som det søkes spillemidler til må være innarbeidet i en kommunal plan. Det er ingen strenge krav til utforming av planen, og kommunen står fritt til å velge form og organisering. Planen kan være selvstendig eller den kan inngå i et annet av kommunens plandokumenter. Det sentrale er at anlegg og andre tiltak skal være innarbeidet i en strukturert plan for området."

Den første kommunedelplan for anlegg og områder for idrett og friluftsliv i Nordre Land ble vedtatt i 1995. Planen ble senere revidert i 1998, 2001, 2006 og 2011. For kommende periode, 2017 – 2020, har Nordre Land kommune valgt å endre planens navn og status. Selv om planen ikke lenger har status som kommunedelplan, er den et selvstendig dokument med tittelen "Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv".

For å lage en plan i tråd med kulturdepartementets intensjoner har en i en del sammenhenger funnet det hensiktsmessig å hente generelle problemstillinger og begrepsavklaringer direkte fra veilederen. Forhåpentligvis fører dette til en mer brukervennlig plan, der sammenhengen mellom mål og føringer i de ulike forvaltningsnivåene kommer frem.

Planen har, uavhengig av navnet, vært med på å sikre forutsetningene for utbyggingen av nærmiljøanlegg og idrettsanlegg i kommunen. Særlig har den årlige rulleringen av det prioriterte handlingsprogrammet skapt kontinuitet og forutsigbarhet for utbyggerne. I løpet av de siste årene har mange nye idrettsanlegg og nærmiljøanlegg blitt planlagt og realisert - til glede for både fastboende og tilreisende.

Selv om den fireårige hovedrevideringen nå er over for denne gang, oppfordres kommunens innbyggere fortsatt til å si sin mening. Kommentarer, ideer - ris og ros - kan gis skriftlig eller muntlig til kulturkontoret eller en av prosjektgruppas medlemmer.

Prosjektgruppa benytter anledningen til å oppfordre innbyggerne i Nordre Land til en aktiv fritid - uansett hvor, når, på hvilken måte og på hvilket nivå aktiviteten utøves.

Lykke til!

INNHOOLD

INNLEDNING / FORORD	side	3.
SAMMENDRAG	side	6.
1. BEGREPER OG UTVIKLINGSTREKK	side	9.
1.1. Klargjøring av begreper	side	9.
1.2. Generelle utviklingstrekk	side	10.
1.3. Utviklingstrekk i Nordre Land	side	16.
2. PLANPROSESSEN	side	19.
2.1. Organisering og lovgivning	side	19.
2.2. Resultatvurdering av plan fra forrige periode	side	19.
2.3. Søknad om spillemidler	side	20.
2.4. Revisjon og rullering	side	21.
2.5. Samordning med andre kommunale planer	side	22.
2.6. Medvirkning	side	23.
3. MÅL OG STRATEGIER	side	26.
3.1. Statlige føringer og mål	side	26.
3.2. Fylkeskommunale føringer og planer	side	32.
3.3. Lokale mål og strategier	side	33.
3.4. Folkehelsearbeidet i Nordre Land kommune	side	38.
4. REGISTRERING AV ANLEGG, OMRÅDER OG AKTIVITET	side	41.
4.1. Anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet	side	41.
4.2. Aktivitet	side	46.
5. HANDLINGSPROGRAM - ANLEGG, OMRÅDER OG AKTIVITET	side	48.
5.1. Analyse av aktivitets- og anleggssituasjonen	side	48.
5.2. Prioritert handlingsprogram - anleggsutbygging	side	53.
5.3. Uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg	side	55.
5.4. Drift og vedlikehold av anlegg	side	56.
5.5. Handlingsprogram - aktivitet	side	57.
6. KILDER OG HENVISNINGER	side	59.
7. KART	side	59.

SAMMENDRAG

KORT OM INNHOLDET I HVERT ENKELT KAPITTEL

Kapittel 1 avklarer en del sentrale begreper og beskriver generelle utviklingstrekk. Mye av teksten er lånt fra kulturdepartementets veileder "Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet".

I kapittel 2 beskrives planprosessen, herunder forholdet til plan og bygningsloven, resultatvurdering av forrige plan, kort om spillemiddelordningen, samordning med andre kommunale planer og medvirkning fra innbyggerne m.fl.

Mål og strategier konkretiseres i kapittel 3. Kapitlet redegjør for statlige og fylkeskommunale føringer og mål. Lokale visjoner og mål er oppdatert med utgangspunkt i utkastet i kommuneplanens samfunnsdel for perioden 2012 – 2020. Også i dette kapitlet er deler av teksten hentet fra departementets veileder. En har også hentet inn en del oppdaterte opplysninger fra andre aktuelle statlige publikasjoner, og håper med dette å ha gitt plandokumentet helhet, slik at sammenhengen mellom mål og strategier i de tre forvaltningsleddene kommer tydelig fram. Forhåpentlig øker dette planens bruksverdi.

Kapittel 4 består av en ren registrering av anlegg, områder og aktivitet pr. 1. juli 2016.

I kapittel 5 kommenteres anleggssituasjonen før lagene og kommunens utbyggingsplaner presenteres i det prioriterte handlingsprogrammet og langtidsprogrammet for anlegg. Deretter følger en oversikt over utgiftene til drift og vedlikehold av anlegg og områder for idrett og friluftsliv, samt en prognose for fremtidige utgifter til dette formålet. Kapitlet avsluttes med handlingsprogram for aktivitet, redegjørelse om innføringen av ny lov om folkehelsearbeid, kommunens status som folkehelsekommune og opprettelsen av frisklivssentral.

Kapittel 6 viser litteraturlisten, mens kapittel 7 inneholder kart.

VIKTIGST I PLANPERIODEN

I de siste 25 årene har utbygging av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg være de viktigste, og økonomisk mest krevende tiltakene for både lag/foreninger og Nordre Land kommune. Selv om det fortsatt foreligger urealiserte planer for nyanlegg, vil drift, vedlikehold og eventuelt rehabilitering av eksisterende anlegg utgjøre de viktigste oppgavene i planperioden. I tillegg blir det av avgjørende betydning at kommune og foreningsliv sammen evner å legge til rette for et naturlig samspill mellom "kulturperspektivet", der aktivitetenes opplevelsesverdi står i fokus, og "folkehelseperspektivets" bruk av fysisk aktivitet som virkemiddel for å oppnå helsegevinst for innbyggerne.

ØKONOMISKE KONSEKVENSER I PLANPERIODEN

Kommunenes støtte til lag og foreninger som driver idrett og fysisk aktivitet kan deles i fire kategorier:

- Indirekte støtte i form av bygging, rehabilitering og drift av kommunale anlegg, og f.eks. subsidiert eller gratis halleie.
- Tilskudd til drift av lag og foreninger.
- Tilskudd til drift av lagseide anlegg og områder, herunder brøyting av skiløyper.
- Tilskudd til bygging og rehabilitering av lagseide anlegg og områder.

Kommunens planer om bygging av idrettshall i Torpa og rehabilitering av friidrettsanlegget på Dokka stadion blir, hvis de realiseres, uten sammenligning de største prosjektene i kommende planperiode. Denne planen konkluderer i tillegg med at det er helt nødvendig at kommunen opprettholder den økonomiske støtten til idrett og fysisk aktivitet i kommende planperiode. Dette gjelder særlig tilskudd til rehabilitering og drift av anlegg og tilskudd til aktivitet.

Prosjektgruppas forslag til økt støtte til lag og foreninger kan sammenfattes slik:

	2016	2017	2018	2019	2020
Tiltak kultur:					
Tilskudd til aktivitet (drift av lag og arrangementsstøtte)	210.000	217.000	224.000	251.000	259.000
Tilskudd til drift av idrettsanlegg, inkl. lysløyper, skiløyper og lekeplasser	1.325.000	1.564.000	1.612.000	1.663.000	1.715.000
Tilskudd til bygging av nye anlegg	521.000	45.000	280.000	280.000	280.000
Totalt pr. år	2.056.000	1.781.000	2.116.000	2.194.000	2.254.000
Økt behov/rammeutvidelse kultur med utgangspunkt i 2016		-275.000	60.000	138.000	198.000
Tiltak teknisk drift og eiendom:					
Gratis halleie i Dokkahallen	300.000	310.000	320.000	330.000	340.000
Tiltak kultur + TDE:	2.356.000	2.091.000	2.436.000	2.524.000	2.594.000
Sum behov/rammeutvidelse kultur og TDE – utgangspunkt 2016		-265.000	80.000	168.000	238.000
Behov/rammeutvidelse fra år til år		-265.000	345.000	88.000	70.000

Detaljene i opptrappingsplanen kommer frem i planens kapittel 5.2. Prioritert handlingsprogram - anleggsutbygging, 5.4.2, Opptrappingsplan - kommunalt tilskudd til drift av anlegg og 5.5.3. og Opptrappingsplan - kommunalt tilskudd til aktivitet (drift av lag og prioriterte tiltak).

Fordelt på enhetene Kultur og Teknisk drift og eiendom viser opptrappingsplanen at behovet faktisk reduseres med kr. 265.000,- fra 2016 til 2017, men at det øker igjen med henholdsvis kr. 80.000, kr. 168.000 og kr. 238.000 i perioden (2018 – 2020). For at opptrappingsplanen skal kunne følges er det en forutsetning at de to enhetenes budsjettammer økes tilsvarende. Det økte behovet kan ikke dekkes innenfor eksisterende budsjett. Forslaget innebærer lavere årlig tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg til fordel for økt tilskudd til drift av eksisterende anlegg.

Kommunen bidrar også i høy grad til å utvikle idrettslivet gjennom bygging, rehabilitering og drift av kommunale anlegg. Når det gjelder bygging av nyanlegg i perioden 2017 - 2020 er det uten sammenligning ny idrettshall i Torpa og rehabilitering av friidrettsanlegget på Dokka stadion som utgjør de største utfordringene med et antatt investeringsbehov på henholdsvis kr. 50.000.000,- og kr. 11.000.000,- inkl. forskuttering av spillemidler. På driftssiden blir utfordringen først og fremst å sørge for et hensiktsmessig vedlikehold. Indirekte støtte gjennom gratis leie av Dokkahallen foreslås videreført.

Dokka svømmehall

1. BEGREPER OG UTVIKLINGSTREKK

1.1. KLARGJØRING AV BEGREPER

Det er hensiktsmessig å benytte de samme begreper som sentrale myndigheter. Begrepsforklaringene nedenfor er hentet fra Kulturdepartementets St. meld. nr. 26 (2011-2012) Den norske idrettsmodellen og Klima- og miljødepartementets St. meld. nr. 18 (2015-2016) Friluftsliv – Natur som kilde til helse og livskvalitet, og benyttes konsekvent. Begrepene benyttes også i Kulturdepartementets veileder; Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet.

IDRETT

Med idrett forstås aktivitet i form av trening eller konkurranse i den organiserte idretten.

FYSISK AKTIVITET

Med fysisk aktivitet forstås egenorganiserte trenings- og mosjonsaktiviteter, herunder friluftsliv og aktiviteter preget av lek.

FRILUFTSLIV

Klima- og miljødepartementet definerer friluftsliv som; «Opphold og fysisk aktivitet i friluft i fritiden med sikte på miljøforandring og naturopplevelser» (St. meld. 18 (2015 – 2016)). Denne definisjonen ble også lagt til grunn i den første stortingsmeldingen om friluftsliv fra 1987 og den siste stortingsmeldingen fra 2001. Kulturdepartementet har valgt å la friluftsliv inngå i begrepet fysisk aktivitet.

NÆRMILJØANLEGG

Nærmiljøanlegg er anlegg eller områder tilrettelagt for egenorganisert fysisk aktivitet, hovedsakelig beliggende i tilknytning til bo- og/eller oppholdsområder. Anleggene/områdene skal være fritt allment tilgjengelige for alle, primært for barn og unge, men også for lokalbefolkningen forøvrig. Nærmiljøanlegg kan lokaliseres i tilknytning til skoleanlegg eller idrettsanlegg, men skal ikke utformes/etableres for å dekke behovet for anlegg til organisert idrett eller konkurranser.

ORDINÆRE IDRETTSANLEGG

Ordinære idrettsanlegg defineres nærmere i "Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet", er nært knyttet til konkurranse- og treningsvirksomhet for den organiserte idretten og bygges med utgangspunkt i konkurransereglene til det enkelte særforbund.

NASJONALANLEGG

Nasjonalanlegg er idrettsanlegg som tilfredsstillende tekniske og funksjonelle krav for utvikling av relevante internasjonale mesterskap og konkurranser. Ordningen er meget begrenset, og det er Kulturdepartementet som etter uttale fra Norges Idrettsforbund og Olympiske komité gir et anlegg denne statusen.

FRILUFTSOMRÅDER OG FRIOMRÅDER

Begrepet "Friluftsliv- og friområder" blir ofte brukt som fellesbetegnelser på grønne områder som er tilgjengelige for allmennhetens frie ferdsel. Friluftsområder er store, oftest uregulerte områder som omfattes av allemannsretten. Det er ikke krav om parkmessig opparbeidelse, kun tilrettelegging for bruk. Områdene benyttes til turliv,

jakt, fiske, fysisk aktivitet og trening. I kommuneplanens arealdel er friluftsområdene oftest avsatt under landbruks-, natur- og friluftsområder (NLF-område). I reguleringsplansammenheng kan friluftsområder avsettes til spesialområder for friluftsliv (jf. pbl § 12-5, nr. 5). Friområder er avgrensede områder med spesiell tilrettelegging og opparbeiding for allmennhetens uhindrede rekreasjon og opphold. I kommuneplanens arealdel er friområder oftest vist som byggeområde på kartet, mens de i reguleringsplansammenheng er en egen kategori (jf. pbl § 12-5, nr. 3).

1.2. GENERELLE UTVIKLINGSTREKK

Fysisk aktivitet og mosjon er en av de vanligste fritidsaktivitetene i befolkningen. Flere og flere trener aktivt og ofte, og stadig færre trener aldri. I 2010 oppga 74 prosent av den voksne befolkningen at de driver fysisk aktivitet i form av trening eller mosjon på fritiden minst en gang i uka mot 58 prosent i 1985.

Til tross for at stadig flere rapporterer at de trener og mosjonerer på fritiden, har det totale omfanget av fysisk aktivitet i befolkningen gått ned. Dette skyldes i stor grad at

- Til tross for at stadig flere rapporterer at de trener og mosjonerer på fritiden, har det totale omfanget av fysisk aktivitet i befolkningen gått ned -

hverdags-aktiviteten går ned. Eksempler på det er at vi gjør mindre arbeid på og i huset enn tidligere, vi går mindre i hverdagen, og de fleste av oss har mer stillesittende arbeid.

Helsemyndighetenes anbefalte minimumsnivå når det gjelder fysisk aktivitet i forhold til helsegevinst er 30 minutter daglig aktivitet med moderat belastning. Dette gjelder for voksne og friske

eldre. En kartlegging av fysisk aktivitetsnivå hos voksenbefolkningen fra 2009 viser at bare 20 prosent av voksenbefolkningen tilfredsstill disse kravene. Voksne som driver idrett eller fysisk aktivitet gjør dette egenorganisert eller i stadig større grad i private treningssentre.

Det viktigste det offentlige kan bidra med ovenfor den gruppen av voksne som allerede er fysisk aktive, er utbygging av idrettsanlegg og sikring av områder der aktiviteten kan foregå. Også for inaktive vil en tilpasset anleggsutvikling være viktig (Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet - Kulturdep. 2014).

1.2.1. UTVIKLINGSTREKK HOS BARN OG UNGDOM

Barn og ungdom anbefales å være i aktivitet i minst 60 minutter hver dag, og aktiviteten bør ha både moderat og høy intensitet. Det store flertallet av norske barn er med i norsk idrett på et eller annet tidspunkt, og mange deltar i flere idretter. Barn fra 6 til 12 år er den aldersgruppen som har flest aktive i norsk idrett. I denne aldersgruppen er det gjennomgående flere medlemskap i idretten enn individer i populasjonen.

Fra 12–13 års alder er det et jevnt fall i deltakelse i organisert idrett gjennom tenårene. Medlemskapstallene indikerer at det skjer noe i overgangen mellom barn og ungdom når det gjelder forholdet til den organiserte idretten. Det er viktig å påpeke at frafall i idretten ikke har én enkelt årsak, men skyldes en rekke ulike faktorer knyttet til barn og unges oppvekst, omgivelser og interesser. Studier viser at norske barn og ungdom bruker en stadig større andel av dagen til stillesitting og en stadig lavere andel oppfyller de faglige anbefalinger om i gjennomsnitt minst 60 minutters daglig moderat fysisk aktivitet.

Aktivitetsnivået synker kraftig fra 6 til 15 år. Blant 6 åringene er over 90 prosent av guttene og over 80 prosent av jentene i fysisk aktivitet mer enn 60 minutter per dag.

**- 15-årige gutter
tilbringer mer tid på
stillesittende
aktiviteter enn
pensjonister -**

Blant 9 åringene er tallene synkende og bare halvparten av 15-årige jenter og gutter er tilstrekkelig fysisk aktive.

Kartleggingen bekrefter økende stillesitting også blant barn og ungdom. 15-årige gutter tilbringer størst andel av dagen – hele 70 % av tiden – og mer enn det

pensjonister gjør – til stillesittende aktiviteter. (Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet - Kulturdep. 2014).

1.2.2. FOR LITE FYSISK AKTIVITET – EN AV NORGES STØRSTE HELSEUTFORDRINGER

Fysisk aktivitet har stor betydning for befolkningens helse. Forskning har vist at manglende fysisk aktivitet øker risikoen for en rekke folkesykdommer som blant annet overvekt og fedme, hjerte-karsykdommer og type 2-diabetes. Fysisk inaktivitet er derfor en av de største helseutfordringene vi har i Norge i dag. Det er store sosiale forskjeller i helse og risikofaktorer for sykdom og død. Det er også ulikheter i hvor fysisk aktive ulike grupper i befolkningen er.

(Folkehelseinstituttet 2015) Fysisk aktivitet forebygger blant annet type 2 diabetes, hjerte-karsykdommer, muskel-skjelettplager og enkelte former for kreft. Om lag en av fem voksne når opp til Helsedirektoratets minimumsanbefaling med minst 30 minutter fysisk aktivitet per dag i gjennomsnitt.

Særlig etter 1950 har den fysiske aktiviteten gått ned. Maskiner gjør mye av det daglige arbeidet, og vi bruker kjøretøy til transport. I fritiden tilbringer vi mye tid i stillesittende aktiviteter.

Det meste av den daglige fysiske aktiviteten i dag er lett aktivitet – slik som når vi sitter og arbeider, står, går omkring på arbeidsplassen og hjemme, lager mat og går i butikken. I tabellen nedenfor finner du definisjon av begreper som ofte brukes.

Intensitet	Aktivitet, mosjon, trening
Lett Lett aktivitet som i liten grad påvirker pust og hjerterefrekvens (puls).	Fysisk aktivitet Enhver aktivitet der du bruker musklene/kroppen, og som gir økt energiforbruk.
Moderat Innebærer at pusten øker og at hjerterefrekvensen øker til 60-75 prosent av det maksimale.	Mosjon Aktivitet og kroppsbevegelser som skal styrke helsa. «Å mosjonere» eller «å trimme» innebærer en form for lettere trening. Mosjon vil fungere som god forebyggelse, og som god behandling for en lang rekke sykdommer.
Høy Innebærer rask pust og at hjerterefrekvensen øker til 80 prosent av det maksimale.	Trening Fysisk aktivitet som er planlagt, og som gjentas regelmessig for å bedre eller vedlikeholde den fysiske formen. Man kan trene både kondisjon, styrke, hurtighet, balanse og bevegelighet.

Energiforbruket (kaloriforbruket) ved fysisk aktivitet øker jo mer tid du er i aktivitet og jo høyere intensitet aktiviteten har. Lett aktivitet i mange timer kan gi samme totale energiforbruk (kaloriforbruk) som moderat eller høy aktivitet i et kortere tidsrom. Men lett aktivitet vil ikke styrke kondisjonen like godt som aktivitet med moderat og høy intensitet.

Helsegevinster kan oppnås ved en dose moderat fysisk aktivitet i tillegg til dagliglivets lette aktiviteter. Studier viser blant annet følgende:

- **Hjerte- og karsykdom.** De som er i dårlig fysisk form, har dobbelt så stor risiko for å dø av kreft og hjerte-karsykdommer sammenlignet med de som er moderat aktive. (Sosial- og helsedirektoratet 2005; Blair 1989). Fysisk aktivitet senker blant annet blodtrykket og risikoen for type 2 diabetes, som igjen reduserer risikoen for hjerte- og karsykdommer.
- **Type 2 diabetes voksne:** Gode kostvaner kombinert med 30 minutter daglig fysisk aktivitet, kan halvere risikoen for å utvikle type 2 diabetes. Det viser studier på høyrisikopersoner i Norge, Finland og USA. Moderat fysisk aktivitet virket forebyggende i seg selv, uavhengig av vektneidgang og kostholdsendringer. Kondisjonstrening med høy intensitet har større virkning enn aktivitet med moderat intensitet. Også styrketrening virker forebyggende (Andersen SA; Knowler WC; Tuomilehto J; Laaksonen DE).
- **Type 2 diabetes barn og unge:** Hos barn og unge kan det være nødvendig med 90 minutters daglig moderat fysisk aktivitet for å få normal blodsukkerregulering og forebygging av type 2 diabetes. (Ekelund U; Andersen LB).
- **Kreft:** Jevnlig fysisk aktivitet utover dagliglivets lette aktiviteter forebygger tykktarmskreft og trolig også brystkreft og livmorkreft. Jo mer aktivitet, jo sterkere forebyggende virkning. I tillegg er det studier som viser at økt fysisk aktivitet forebygger kreft i lunger og bukspyttkjertel. Moderat fysisk aktivitet vil også indirekte forebygge kreftformer hvor overvekt er en risikofaktor. (WCRF/AICR 2007: Ekspert rapport). Mellom 30 og 60 minutters moderat og intensiv aktivitet per dag kan redusere kreftrisikoen i tykktarm og trolig også bryst med henholdsvis 40-50 prosent og 20-40 prosent. (Thune 2000; WHO 2004; IARC 2002).
- **Skjelett:** Såkalt vekt bærende fysisk aktivitet (gåing, løping, hopping og lignende) i barne- og ungdomsårene kan bidra til et sterkere skjelett. Blant middelaldrende og eldre kan jevnlig fysisk aktivitet redusere det naturlige tapet av beinmasse og motvirke fall, fordi balanse, koordinasjon og muskelstyrke holdes bedre ved like. Muskelstyrke i beina er særlig viktig.
- **Overvekt og fedme:** Særlig kan fysisk aktivitet med moderat og høy intensitet forebygge vektøkning og fedme, forebygge ny vektøkning etter slanking, samt vektøkning i forbindelse med røykeslutt. Det trengs trolig 60-90 minutter daglig aktivitet med moderat intensitet, tilsvarende rask gange eller liknende, for at fysisk aktivitet alene skal kunne påvirke vekten (HUNT/Drøyvold, Ehrlichman). I befolkningen har de mest fysisk aktive hatt minst vektøkning siden 1985, viser resultater fra Helseundersøkelsene i Nord-Trøndelag.
- **Annet.** Fysisk aktivitet bedrer lungefunksjon, muskelstyrke, balanse og motorikk, forebygger ryggplager og styrker tarmfunksjonen.

For personer som er psykisk friske, vil regelmessig fysisk trening gi økt velvære, bedre evne til å takle stress, gi mer energi og bedre søvn. For personer som har fått en mild til moderat depresjon eller kronisk trøtthetssyndrom, er fysisk aktivitet et godt

dokumentert behandlingsalternativ. Også for andre lidelser kan fysisk aktivitet ha virkning. Generelt er mennesker med psykiske lidelser oftere inaktive og i dårligere fysisk form enn normalbefolkningen (Martinsen 2000).

Ved noen psykiske lidelser er risikoen for overvekt økt, blant annet fordi enkelte medisiner gir økt appetitt og vektøkning som bivirkning. Fysisk aktivitet kan være et motvekt mot slike bivirkninger.

Helsedirektoratet har gitt anbefalinger for ulike grupper:

- Voksne bør drive fysisk aktivitet med moderat intensitet minimum 30 minutter daglig, for eksempel i form av en tur med rask gange der en blir varm og får økt puls. Dette er nok til å gi en helsegevinst for dem som tidligere bare har hatt lette daglige aktiviteter. Aktiviteten kan deles opp i mindre bolker, f. eks. 3 x 10 minutter.
Den største helsegevinsten kommer når man går fra å være inaktiv til å bli aktiv, deretter vil økt fysisk aktivitet gi ytterligere gevinst.
- 60 – 90 minutter per dag anbefales for å forebygge overvekt.
- For barn og unge anbefales minst 60 minutters variert daglig fysisk aktivitet med både moderat og høy intensitet. Aktiviteten kan deles opp i mindre bolker i løpet av dagen.

En internasjonal ekspertgruppe har gitt anbefaling for fysisk aktivitet når det gjelder forebygging av kreft:

I forebygging av kreft anbefales minst 30 minutter sammenhengende rask gange eller tilsvarende per dag. Dette bør økes til 60 minutter per dag etter hvert som en kommer i god form, alternativt 30 minutter daglig med kraftigere fysisk aktivitet. I fritiden bør en begrense stillesittende aktiviteter som TV-seing (WCRF/AICR 2007) Andelen 6, 9 og 15-åringer som tilfredsstillt anbefalingen om 60 minutters moderat fysisk aktivitet (Helsedirektoratet 2012).

Alder	Jenter	Gutter
6-åringer	87%	96%
9-åringer	70%	86%
15-åringer	43%	58%

Helsegevinst – for hvem?

Helsegevinsten ved en gitt økning i det fysiske aktivitetsnivået er størst for dem som i utgangspunktet har det laveste aktivitetsnivået og er i dårligst fysisk form. Dette betyr at den største helseforskjellen er mellom personer som ikke er fysisk aktive og personer som er noe fysisk aktive, og en stor del av befolkningen vil kunne redusere risiko for sykdom og få bedre helse ved å øke aktivitetsnivået i tråd med gjeldende anbefalinger.

For å kunne gi gode og riktige råd som forbedrer folkehelsen er det nødvendig med kunnskap blant annet om effektene av fysisk aktivitet og fysisk inaktivitet, nivået av fysisk aktivitet i befolkningen, sosial ulikhet i helse og effekt av tiltak for å øke aktivitetsnivået.

1.2.3. FYSISK AKTIVITET FREMMER LIVSKVALITET OG HELSE

Fysisk aktivitet er et anerkjent virkemiddel i helsefremmende og forebyggende arbeid, og har vært nedfelt i statens forebyggingspolitikk siden 1992. Regelmessig

REGELMESSIG FYSISK AKTIVITET GIR:

- **økt arbeidskapasitet**
- **større overskudd - mer trivsel**
- **bedre søvn**
- **styrket immunforsvar**
- **sterkt redusert risiko for hjerte- og karsykdommer**
- **mindre risiko for kreft**
- **mindre ryggbesvær**
- **mindre risiko for "slitasjegikt"**
- **mindre risiko for utvikling av beinskjørhet**
- **sterkere benvev, brusk, sener og bånd**
- **bedre kroppsbalanse og mindre risiko for fall**
- **langsommere aldring**
- **bedret evne til å mestre stress**
- **naturlig avløp for stressreaksjoner**
- **bedre lungefunksjon**
- **sterkere hjerte**
- **bedre blodsirkulasjon**
- **mindre risiko for utvikling av høyt blodtrykk**
- **bedre blodsukkerregulering**
- **mindre risiko for blodpropp og slag**
- **gunstigere fettstoffs-kifte og blodkolesterolprofil**
- **bedre mage- og tarmfunksjon**
- **sterkere muskulatur**
- **bedre leddfunksjon og bevegelighet**
- **bedre grunnlag for opprettholdelse av riktig kroppsvekt**

(Utarbeidet av Sigmund B. Strømme)

moderat fysisk aktivitet fremmer livskvalitet og helse, og gir dokumentert positiv helseeffekt og redusert risiko for utvikling av en rekke helseplager. Forskning viser at fysisk inaktivitet er en selvstendig risikofaktor for utvikling av sykdom, på linje med f.eks. røyking, ugunstig kosthold og misbruk av alkohol. Det er nå påvist at det skal mindre "doser" fysisk aktivitet til for å oppnå helsegevinster enn tidligere antatt. Fysisk aktivitet i et folkehelseperspektiv handler derfor om å gi muligheter til hverdagsaktiviteter for alle, herunder muligheter for organisert og egenorganisert aktivitet i fritida.

Dette betyr at alt fra arealdisponering og kommunal planlegging,

til befolkningens kunnskap om fysisk aktivitet i relasjon til helse, har stor betydning. Det er kommunen som gjennom sin planlegging har et særlig ansvar for å sikre befolkningen muligheter for å drive fysisk aktivitet i hverdagen.

Regelmessig fysisk aktivitet beskytter mot utvikling av hjerte- og karsykdommer, høyt blodtrykk, diabetes type 2, overvekt, fedme, tykktarmskreft, brystkreft og andre former for kreft (SHdir 2000b). Fysisk aktivitet er også viktig for muskel-, skjelett- og leddhelse. Samtidig viser det seg at fysisk inaktivitet øker risikoen for dødelighet og sykkelighet og svekker funksjonsdyktigheten.

- Hovedutfordringen når det gjelder befolkningens fysiske aktivitetsnivå er å øke andelen voksne, eldre og ungdom som oppfyller anbefalingen til fysisk aktivitet -

For personer som er fysisk inaktive vil selv en beskjeden økning i daglig aktivitetsnivå gi betydelig helsegevinst i form av redusert sykdomsrisiko, bedre livskvalitet og økt funksjonsdyktighet i eldre år. Voksne og friske eldre anbefales å være i aktivitet i minst 30 minutter hver dag med moderat til høy intensitet. Moderat aktivitet tilsvarer rask gange. Aktiviteten kan deles

inn i kortere perioder i løpet av dagen. For å forebygge vektøkning ser det ut til å være nødvendig med 60 minutter daglig fysisk aktivitet. En økning i aktiviteten utover disse anbefalingene vil resultere i ytterligere helsegevinst. Barn og ungdom anbefales å være i aktivitet i minst 60 min hver dag, og aktiviteten bør ha både moderat og høy intensitet. (Sammen for fysisk aktivitet 2004).

1.2.4. BARRIERER FOR UTØVELSE AV FYSISK AKTIVITET

Markeds- og mediainstituttet (MMI) gjennomførte i årene 1992, 1996 og 1998 en landsrepresentativ barne- og ungdomsundersøkelse (Ung og aktiv) som Norges Idrettsforbund og Olympiske komité (NIF) ga ut i rapportform. Her ble det konkludert med at hovedgrunnen til at barn og ungdom (8 - 15 år) slutter å trene/konkurrere i idrettslag, er at aktiviteten er kjedelig, de mister interessen og synes ikke lenger det er morsomt. Denne aldersgruppa ønsker mer tid til venner, skole og andre fritidsaktiviteter enn idrett og friluftsliv.

Undersøkelser viser at mangel på tid, lyst, overskudd og sosial støtte er viktige hindringer blant voksne. Bl.a. viser Østfoldundersøkelsen fra 1997 og

- kun 20 - 30% av de naturområdene i byer og tettsteder som fantes på 1950-tallet, er igjen i dag -

Vestfoldundersøkelsen fra 1995 dette.

Ca. 75% av befolkningen bor i dag i byer og tettsteder, og byene vokser stadig.

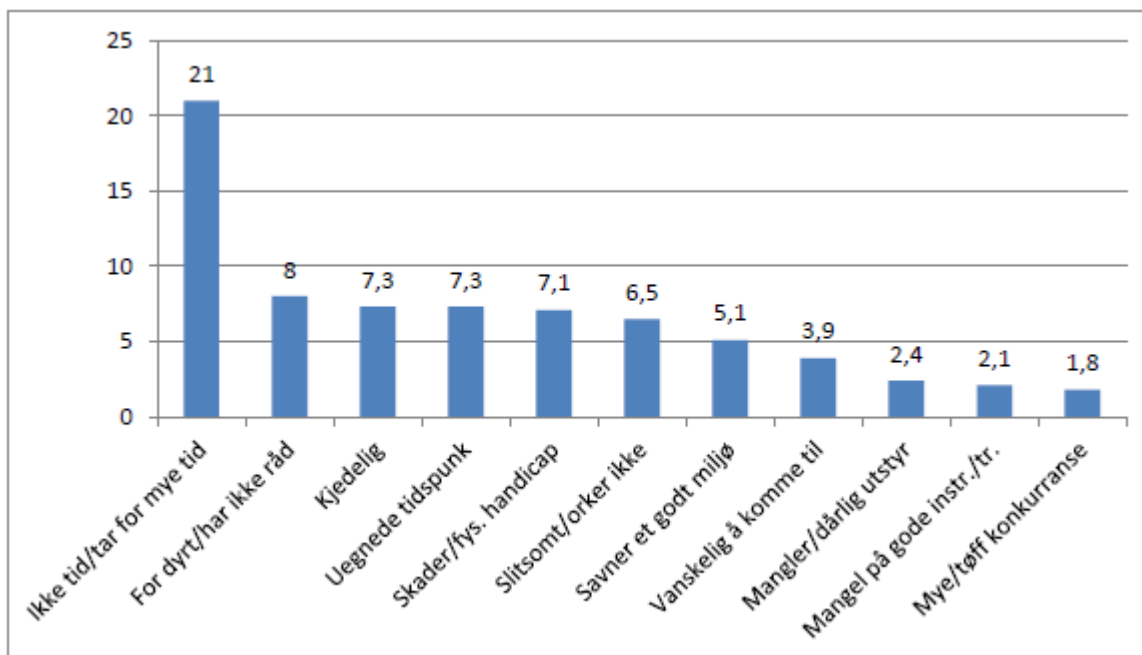
Utviklingstendensen når det gjelder grønne områder er imidlertid nedslående. Kun 20 - 30% av de

naturområdene i byer og tettsteder som fantes på 1950-tallet, er igjen i dag. Mange by- og bomiljøer har begrensede muligheter til lek og fysisk aktivitet for barn på egen hånd, i trygge omgivelser. Utearealenes nærhet til hjemmet er av stor betydning, spesielt for små barn og eldre.

En undersøkelse gjort av MMI i 2003 viser at mangel på tid og høye kostnader er de viktigste grunnene til ikke å drive fysisk aktivitet. (Sammen for fysisk aktivitet 2004).

Norsk Monitor har siden 1999 undersøkt hvordan 11 antatte barrierer påvirker utøvelse av fysisk aktivitet. I tabellen nedenfor ser vi at det i 2011 var «har ikke tid/tar for mye tid» som opplevdes som den desidert største barrieren av 21% av befolkningen, men høye kostnader på en knepen andreplass. For de øvrige 10 barrierene var det færre enn 10% av befolkningen som anså noen av disse å ha «meget stor betydning» for ikke å drive eller å drive mindre trening og mosjon. I flg.

Breivik og Brafoss (2012) påvirker både demografiske, kjønnsmessige og aldersmessige forhold hvordan de ulike barrierene oppleves, og hvor stor betydning de har for den enkelte.

1.3. UTVIKLINGSTREKK I NORDRE LAND

1.3.1. BEFOLKNINGSUTVIKLING

Pr. 1. januar 2016 var det 6751 innbyggere i Nordre Land. Dette er 35 flere enn 1. januar 2011. Ca. 3000 bor på Dokka. Første halvdel av 1990-tallet viste en klar tendens til at innbyggertallet i Dokka steg markant på bekostning av Nord-Torpa, Vest-Torpa, Østsinni og Vestsida, mens Nordsinni og Aust-Torpa hadde konstant innbyggertall. På begynnelsen av 2000-tallet virket det som om innflyttingen til Dokka fra kretsene ble redusert og Dokka hadde fra 01.01.05 til 01.01.06 for første gang reduksjon i folketallet. Riktig nok bare 28 personer, men likevel en ny tendens. Fra 1997 til 2010 hadde folketallet sunket med 287 personer i Nordre Land. Økt fokus på utfordringene med et synkende innbyggertall og etableringen av begrep som "det gode liv i Landsbyen Dokka", «ekte LandsByliv» og «trivselskommunene Nordre Land» har vært med på å reversere den negative utviklingen slik at innbyggertallet nå er svakt stigende. I 2011 viste Statistisk Sentralbyrås framskrivning av folketallet en synkende tendens for perioden 2012 – 2030. Dette har nå snudd, og SSBs framskrivning viser nå at folketallet i Nordre Land vil stige til 6822 i 2020, 7023 i 2030 og 7231 i 2040. Også alderssammensetningen i befolkningen endrer seg. For eksempel vil antallet innbyggere i aldersgruppen 10 – 29 år i flg. SSB øke svakt fra 1556 i 2016 til 1568 i 2040, mens antallet innbyggere i aldersgruppen 60 – 79 år i samme periode ser ut til å øke fra 940 til 1452.

1.3.2. ØKONOMI

I 2015 hadde Nordre Land kommune kr. 51.656,- i frie inntekter pr. innbygger. Dette var mer enn både gjennomsnittet i Oppland (kr. 50.366,-) og gjennomsnittet for hele landet (50.530,-). Netto lånegjeld pr. innbygger var i Nordre Land i 2015 kr. 36.549,- mot kr. 51.358,- i Oppland og kr. 44.817,- for hele landet. Nordre Land kommunes økonomiske situasjon er m.a.o. relativt god, noe som bør tilsi at kommunen har evne

til minst å opprettholde satsningen på tilrettelegging for fysisk aktivitet. Dette kan for eksempel skje ved økt anleggsbygging i kommunal regi, gjennom å øke tilskuddet til bygging og rehabilitering av lagseide anlegg og områder, og gjennom økte bevilgninger til drift av idrettslag, idrettsanlegg, nærmiljøanlegg, lekeplasser og områder for fysisk aktivitet og rekreasjon. Etter som antallet lagseide anlegg øker vil det være naturlig at kommunen prioriterer vedlikehold av eksisterende anlegg framfor bygging av nye. Kommunens tilskudd til drift av anlegg for fysisk aktivitet og drift av lag/foreninger bør økes i årene som kommer. Sett i lys av den betydning fysisk aktivitet må antas å ha for innbyggerne i kommunen, både når det gjelder trivsel og helse, bør de samlede overføringer til dette formålet økes i årene som kommer.

1.3.3. DANS

Dans har utvirket seg til å bli en viktig aktivitet for mange i Nordre Land. Både i regi av Nordre Land kulturskole og private aktører, drives det omfattende undervisning i dans og oppsetting av danseforestillinger. Disse miljøene engasjerer mange barn og unge, stort sett jenter, og bidrar til mye verdifull aktivitet. Selv om en del av de som danser også driver andre former for fysisk aktivitet, er det grunn til å tro at antallet inaktive jenter hadde vært vesentlig høyere uten dansetilbudene. Det er også flere lag som arrangerer dans for eldre i form av ukentlige "trimdanser" og lignende.

1.3.4. SKATEBOARD, INNLINJE OG BMX

Typiske "moderne" aktiviteter for ungdom er skateboard, innlinje (rulleskøyter) og BMX (sykkel). Disse aktivitetene er i framvekst og er viktige fordi de trolig aktiviserer en del, særlig gutter, som ellers ville vært mindre aktive. De kjennetegnes gjerne ved at aktiviteten er løst organisert enn de tradisjonelle idrettene, noe som synes og være tiltrekkende for deler av ungdomsgruppa. Parken ungdomsklubb har tilrettelagt for slik aktivitet og det planlegges mindre anlegg også andre steder i kommunen.

1.3.5. DET KOMMERSIELLE TRENINGSMARKEDET

Tilbudet om kommersielt tilrettelagt fysisk aktivitet er i sterk vekst på landsbasis, og har i noen grad overtatt deler av treningsmarkedet også i Nordre Land. Det som skiller disse fra den tradisjonelle idretten er fraværet av medlemskap, som innebærer medbestemmelse og plikter i forhold til organisasjonen. Kommersielt tilrettelagte aktiviteter koster som regel mer, og det kan virke som om en stadig større del av befolkningen er villig til å betale for å slippe forpliktelsene som et ordinært medlemskap ofte innebærer. Dette skjer altså samtidig med at mange oppgir høye kostnader som en viktig årsak til at de ikke er så fysisk aktive som de ønsker. Det gis ikke tilskudd fra spillemidlene til idrettsanlegg som er underlagt kommersielle interesser (d.v.s. når overskuddet tas ut av private eiere). På landsbasis var det i 1989 flere som trente i idrettslag enn i private treningstilbud, mens det i 2011 var mer enn dobbelt så mange som bruker private treningstilbud sammenlignet med idrettstilbud (Breivik og Rafoss 2012).

1.3.6. BARN OG UNGES LEVEKÅR

I kommuneplanens samfunnsdel (2012 – 2020) er målene for fokusområde kultur formulert på i følgende 2 punkter:

- I Nordre Land skal alle få kulturelle opplevelser av høy kvalitet på ulike arenaer
- Vi skal også ha et allsidig og mangfoldig kulturliv med stor grad av frivillig engasjement, der innbyggerne skal kunne realisere sine ideer, interesser, evner og behov.

En av strategiene for å nå disse målene er formulert slik: Satse på de unges deltakelse i et mangfoldig kulturliv i hele kommunen.

Tilrettelegging for ulike former for idrett og fysisk aktivitet må antas å være et viktig virkemiddel for å nå denne målsettingen.

Det ses en tiltagende økning i psykososiale problemer blant barn og unge. Ved å legge til rette for økt fysisk aktivitet vil kommunen motvirke denne utviklingen. Fysisk aktivitet antas å virke positivt inn på psykososiale problemer, både som arena for opplevelse og mestring, og gjennom de fysisk- og psykisk helsebringende effektene et aktivt liv synes å ha.

Dette må bety at kommunen skal ta et utvidet ansvar for å legge forholdene til rette for at barn og unge skal kunne utøve idrett, andre mer lekbetonte former for fysisk aktivitet og friluftsliv med minimal risiko for å bli påført alvorlige skader. Som en direkte følge av dette må kommunen støtte lag og foreningers aktivitet (herunder anleggsbygging), samt sikre arealer til slik aktivitet i de enkelte bomiljøene (nærmiljøene) og i og rundt skolene og barnehagene der barn tilbringer store deler dagen.

Kunstgressbane og klubbhus på Brovold

2. PLANPROSESSEN

2.1. ORGANISERING OG LOVGIVNING

2.1.1. ORGANISERING AV PLANARBEIDET

I sak 53/15 fattet formannskapet i Nordre Land vedtak om å starte revideringen av kommunens plan for idrett og fysisk aktivitet. Samtidig vedtok formannskapet å endre planens navn og status fra «Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet» til «Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv». Rådmannen plasserte ansvaret for revideringen på kulturenheten, med kultursjefen som prosjektleder, og oppnevnte følgende plangruppe:

Prosjektgruppe:	Prosjektleder
	1 rep. fra Nordre Land Idrettsråd
	1 rep. fra Nordre Land Ungdomsråd
	1 rep. fra hovedutvalg for levekår

Enhet for teknisk drift og eiendom, enhet for plan og næring og folkehelsekoordinator har bidratt i planarbeidet.

2.1.2. PLANLEGGING ETTER PLAN- OG BYGNINGSLOVEN

I og med at kommunens plan for idrett og fysisk aktivitet ikke lenger har status som kommunedelplan, står kommune friere til å organisere planprosessen. Det er derfor bl.a. ikke utarbeidet planprogram. I arbeidet med revideringen er det lagt stor vekt på å sikre medvirkning og offentlighet.

Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv er en del av Nordre Land kommunes planstrategi.

2.1.3. UTREDNINGSBEHOV

Lov om planlegging og byggesaksbehandling med tilhørende forskrift stiller krav om konsekvensutredninger, bl.a. i forbindelse med kommunedelplaner der det angis områder for utbygningformål. Selv om Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv ikke har kommunedelplanstatus, er utredningsbehovet vurdert.

Ut i fra mottatte innspill og kommunens egne planer om utbygging, synes det ikke å være behov for å gjennomføre særlige konsekvensutredninger som en del av revideringsprosessen eller som en følge av denne.

Når det gjelder idrettshallen i Torpa og rehabiliteringen av friidrettsanlegget på Dokka stadion, synes utredningsbehovet å være ivaretatt gjennom planlegging og forprosjekt.

2.2. RESULTATVURDERING AV PLAN FRA FORRIGE PERIODE

2.2.1. IDRETTSFUNKSJONELL FORHÅNDSGODKJENNING

Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning skal gjennomføres for å sikre behovsriktige og gode idrettsfunksjonelle løsninger slik at anleggene oppfyller de krav som de ulike idrettene setter til sine anlegg, som f.eks. banestørrelser og sikkerhetssoner, og for å sikre at estetiske og miljømessige forhold ivaretas på en god måte.

Forhåndsgodkjenning må ikke forveksles med den saksbehandlingen som foregår i kommunens byggesaksavdeling eller tilsvarende i forbindelse med behandling av byggesaken.

Det er en forutsetning for å kunne søke om spillemidler at planene for anlegget har fått en idrettsfunksjonell forhåndsgodkjennelse. (Les mer om Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning i kapittel 2.3.1).

I Nordre Land behandles søknader om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av kulturenheten, om nødvendig i samråd med enhet for teknisk drift og eiendom og/eller enhet for plan og næring. Det har i tidligere versjoner av planen blitt foreslått å opprette et eget godkjenningsutvalg. Dette har aldri blitt realisert, og synes ikke lenger å være aktuelt.

2.2.2. PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM

Det prioriterte handlingsprogrammet er rullert årlig i perioden, og har vist seg å være et hensiktsmessig hjelpemiddel for så vel kommuneadministrasjonen, politiske utvalg og private anleggsbyggere. Handlingsprogrammet pr. januar 2012 inneholdt 11 ordinære anlegg og 9 nærmiljøanlegg. Av disse er 6 ferdig bygget med spillemidler, 13 er utsatt eller vedtatt ikke bygget, mens 1 er bygd uten spillemidler. Samtidig har flere anlegg kommet i tillegg i løpet av perioden. Bl.a. er idrettshallen i Torpa flyttet inn fra langtidsprogrammet.

2.2.3. HOVEDMÅL FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET I NORDRE LAND

I planen fra 2011 var det overordnede målet formulert slik:

- forholdene skal legges til rette for at alle, både fastboende og tilreisende - uavhengig av kjønn, alder, etnisk/kulturell bakgrunn og funksjonsdyktighet, skal ha mulighet til å utøve idrett og fysisk aktivitet som dekker den enkeltes behov og interesser -

Målformuleringen er generell og derfor ikke konkret nok til at en resultatvurdering kan bli særlig presis. Det er likevel ingen tvil om at utbyggingen av anlegg i perioden i vesentlig grad har økt innbyggernes mulighet til å drive fysisk aktivitet og at kommunen så vel som de private anleggsbyggerne har arbeidet innenfor hovedmålsetningen fra 2011 med god margin.

2.3. SØKNAD OM SPILLEMIDLER

Når det gjelder spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg har det vært et krav at kommunen der anlegget ligger skal ha en vedtatt kommunedelplan og at anlegget er ført opp og prioritert i denne planen (det prioriterte handlingsprogrammet). Kulturdepartementet har utarbeidet en rekke publikasjoner som belyser alle sider ved spillemiddelordningen. Spillemiddelordningen har gjennom de siste årene vært utsatt for et stadig økende press, da totalt søknadsbeløp er langt høyere enn midlene som er til fordeling. Den såkalte tippenøkkelen er i perioden endret fra 45,5 % til 64. Noe som betyr at idretten nå får 64% av overskuddet fra Norsk tipping. Dette betyr at køen for å få utbetalt spillemidler blir kortere og at anleggsbyggerne vil få sine tilskudd tidligere.

2.3.1. IDRETTSFUNKSJONELL FORHÅNDSGODKJENNING

Planene for idrettsanlegg og nærmiljøanlegg det søkes om tilskudd til, må på forhånd være idrettsfunksjonelt godkjent av departementet eller den det bemyndiger. Dette gjelder både nybygg, rehabilitering og ombygging.

Orienteringskart er unntatt krav om idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning. Det skal i stedet vedlegges terrengfordelingsbekreftelse utstedt av aktuell orienteringskrets.

Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning skal gjennomføres for å sikre behovsriktige og gode idrettsfunksjonelle løsninger, og for å sikre at de estetiske og miljømessige forhold ivaretas på en god måte. *Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning må foreligge før byggearbeidene igangsettes.* Dersom arbeidene er igangsatt før idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning foreligger, er det avslagsgrunn og godkjenning kan ikke gis. Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning har gyldighet i to år fra godkjenningsdato. Innen dette tidspunkt må byggearbeidene være igangsatt. Godkjenning kan fornyes. Godkjenning gir ikke garanti for tilskudd. For å få idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning kreves det at anlegget er del av en vedtatt kommunal plan som omfatter idrett og fysisk aktivitet.

2.3.2. SØKNADSRISTER

Søknaden skrives og leveres digitalt på www.idrettsanlegg.no. Obligatoriske vedlegg lastes opp og levers digitalt. Søknaden skal leveres innen 15. november. Når søknaden er levert gjøres den tilgjengelig for kommunen, som ferdigbehandler og oversender søknaden til Oppland Fylkeskommune innen 15. januar.

2.4. REVISJON OG RULLERING

Med rullering menes mindre vesentlige endringer av handlingsmønsteret. Så lenge rulleringen kun medfører endringer på prioriteringslisten av allerede oppsatte anlegg aksepterer departementet at den politiske behandlingen delegeres til et hovedutvalg. Idrettsrådet og andre aktuelle involverte bør uansett få anledning til å uttale seg i forbindelse med rulleringen. Nærmiljøanlegg og mindre ordinære anlegg, med støtte fra spillemidlene opp til maksimum for nærmiljøanlegg, i samsvar med planens mål og strategivalg, kan tas inn i en slik rullering. Anlegg fra den langsiktige uprioriterte listen kan føres over til det prioriterte handlingsprogrammet ved den årlige rulleringen.

I og med at planen ikke lenger har status som kommunedelplan, betyr revidering at hele dokumentet gjennomgås og oppdateres. Vesentlige endringer av planen skal behandles på samme måte som revidering. Dette gjelder f.eks. nye større anlegg eller mindre anlegg som ikke er i tråd med planens målsettinger.

I Nordre Land har en i inneværende planperiode sett det som uproblematisk at nye anlegg er tatt inn handlingsprogrammet ved den årlige rulleringen dersom disse ikke kan karakteriseres som kontroversielle. Rulleringen foretas i desember og vedtas hvert år av kommunestyret samtidig som neste års spillemiddelsøknader behandles. Som regel faller denne behandlingen også sammen med kommunestyrets behandling av neste års budsjett. En finner dette hensiktsmessig da det er absolutt nødvendig at det er samsvar mellom den samlede sum kommunale tilskudd i søknadene og budsjetterte midler til formålet.

I de tilfeller en anleggsutbygger har ønsket og omprioritere egne anlegg har dette uten unntak blitt akseptert. En ser det hensiktsmessig å videreføre dette i kommende planperiode.

2.5. SAMORDNING MED ANDRE KOMMUNALE PLANER

2.5.1. PLANSTRATEGI FOR NORDRE LAND KOMMUNE 2012 - 2016

Bestemmelsene om kommunal planstrategi er nedfelt i PBL §10-1. Der framgår det at formålet med den kommunale planstrategien er å sette fokus på de planoppgaver kommunen bør starte opp eller videreføre for å legge til rette for en positiv utvikling i kommunen. Nordre Land kommunes planstrategi for 2012 – 2016 ble vedtatt av kommunestyret i sak 71/12. Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet står oppført i planstrategidokumentets oversikt over planer og strategier på side 12. Endring av planens navn og status fra kommunedelplan til kommunal plan må gjøres ved neste revidering av planstrategien.

2.5.2. KOMMUNEPLAN FOR NORDRE LAND

Kommuneplanens samfunnsdel ble vedtatt av Kommunestyret i sak 14/12 og gjelder for perioden 2012 – 2020. I planen er kommunens tjenesteproduksjon delt inn i følgende fokusområder:

- Skole- og barnehage
- Omsorg, helse og rehabilitering
- Kultur
- Arbeid og næringsliv
- Veger og kommunikasjoner
- Miljø- og klimautfordringer
- Langsiktig og bærekraftig arealbruk

Kommuneplanens arealdel ble vedtatt av Kommunestyret i sak 17/16 og gjelder for perioden 2016 – 2027. Planen omtaler eksisterende idrettsanlegg, og er delvis retningsgivende for plassering av nye anlegg, som f.eks. en evt. ny idrettshall i Torpa. Dokka stadion er regulert i reguleringsplan for skoleområdet på Dokka sammen med Dokkahallen. Brovold stadion er regulert i reguleringsplan for Gjefle grustak. For idrettsanlegg i Smeby bør det stilles krav om regulering for avklaring av areal til evt. utvidelse/friområder.

2.5.3. ÅRSBUDSJETT OG HANDLINGSPLAN / ØKONOMIPLAN

For at den enkelte spillemiddelsøknad skal godkjennes er det av avgjørende betydning at en både internt på avdelingen og i kommunen generelt prioriterer ordningen med kommunale tilskudd til anleggsutbygging slik at disse hvert år er i samsvar med spillemiddelsøknadenes finansieringsplaner. Dette sikres gjennom rådmannens forslag til budsjett og handlingsplan med handlingsprogram og økonomiplan, og kommunestyrets behandling av disse. Det er særlig viktig at finansieringen av kommunale anlegg synliggjøres i handlingsprogram og økonomiplan og/eller i forbindelse med Kommunestyrets prioritering av kommende års spillemiddelsøknader. Det samme gjelder andre forhold, som f.eks. forskuttering av spillemidler.

2.5.4. KULTURPLAN

Nordre Land kommune har ingen helhetlig kulturplan (kun en virksomhetsplan fra 1999). Hvis en velger å lage en kulturplan bør den omfatte idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Hvilken status en eventuell kulturplan skal ha, bør utredes nærmere. Dette bør avklares før neste revidering av kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv, og vedtas som en del av kommunens planstrategi.

2.5.5. HANDLINGSPLAN FOR FRILUFTSLIV

Tidligere fantes det egne plandokumenter for ulike deler av friluftslivet i kommunen. Bl.a. skiløypeplan, badeplassplan og planer for diverse turstier. Disse planene er nå samordnet og integrert i kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

2.5.6. ANDRE KOMMUNALE PLANER

Tilrettelegging for idrett og fysisk aktivitet griper også inn i andre kommunale planer. For eksempel vil kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv både påvirke og bli påvirket av, innholdet i kommunedelplan for grunnskole, kommunedelplan for barnehage og kommunes planer for helse og omsorg, herunder folkehelseplanen.

2.6. MEDVIRKNING

2.6.1. TVERRFAGLIG PLANPROSESS

Tverrfaglighet i planprosessen er forsøkt ivaretatt gjennom plangruppas sammensetning og gjennom at plangruppa i løpet av prosessen har søkt samarbeid og kunnskap fra aktuelle avdelinger og fagmiljøer.

2.6.2. NORDRE LAND IDRETTSRÅD

Nordre Land idrettsråd er representert i plangruppa. Idrettsrådet ble tidlig informert om forutsetningene for planleggingen, og har fått planen tilsendt til uttale.

2.6.3. ANDRE LOKALE LAG/FORENINGER OG ENKELTPERSONER

Tidlig i planprosessen ble det arrangert et åpent møte der målet var å legge til rette for medvirkning fra lag/foreninger og enkeltpersoner. Idrettslag, lokale friluftslivorganisasjoner, velforeninger og andre aktuelle lag ble spesielt invitert. Selv om oppmøtet kunne vært bedre mottok plangruppa på denne måten flere viktige innspill til det videre arbeidet med planen.

2.6.4. OPPLAND FYLKESKOMMUNE

Oppland fylkeskommune er informert om planarbeidet, og har indirekte medvirket i planprosessen gjennom dokumentet Strategiplan for idrett som ble vedtatt på fylkestinget i april 2012. Strategiplanen peker på følgende tre hovedsatsningsområder for Oppland fylkeskommunes idrettspolitik:

- En sterk og mangfoldig lokalidrett
- Utvikling av idrettsanlegg
- Idrett som ledd i regional utvikling

Fysisk aktivitet i et bredere perspektiv er tema i den regionale folkehelseplanen, som ble behandlet og vedtatt av fylkestinget i februar 2012.

2.6.5. INNSPILL

INNSPILL FRA ÅPENT MØTE – IDRETT, FYSISK AKTIVITET OG FRILUFTSLIV KOMMUNESTYRESALEN 21. OKTOBER 2015

- Friluftsliv og fysisk aktivitet bør deles (som begrep) er ikke sammenfallende.
- Viktig å prioritere tilbud og anlegg for ungdom (13 – 19 år), inaktive og innvandrere, f.eks. med friidrettsanlegget på Dokka, hall i Torpa og enda flere og bedre anlegg i tilknytning til skolene.
- Lokale aktivitetsmidler (LAM) fordeles av idrettsrådet, her prioriteres bl.a. ungdom (13 – 19 år).
- Anlegg for uorganisert aktivitet ved skolene, gjerne i tilknytning til et moderen friidrettsanlegg.
- Tankevekkende at innvandrere ser ut til å være mer aktive enn andre.
- Den nybygde BMX-banen ved skolen Torpa ble lite brukt før skolen gikk til anskaffelse av sykler.
- I Nordre Land finnes det nå mange nærmiljøanlegg som må brukes mer.
- Snauhaug skistadion er ikke i bra nok stand til å huse KM i langrenn. Mangler moderen løypetraseer, p-plasser og fasiliteter (skihytta).
- Kommunen må bygge hall i Torpa.
- Blir det gjeninnført halleie i Dokkahallen?

INNSPILL VEDR. AKTIVITET (gitt på utsendt skjema)

Navn / forening	Aktivitet	Sted	Hindringer (evt.)
Hugulia velforening	Tilrettelegging for tur og skigåing. Utsetting av fisk.	Hugulia, Synnfjellet	Ingen
NLI, hestesport	Ridning og kjøring med hest	Private anlegg (enkle)	Begrenset aktivitet om vinteren. Kan ikke arrangere konkurranser.
NLI, Ski/skiskyting	Ski (hopp og langrenn), skiskyting, telemark	Hopp i Smeby Telemark i Hafjell og på Dokka Langrenn/skiskyting på Snauhaug og Gutukollen	Skiskyting mangler bane til skytetrening sommer og høst. Hopp mangler bakker med plast.

Kommentarer til tabellen:

Langt fra alle lag og ingen enkeltpersoner har levert skjemaet for registrering av aktivitet. Tabellen ovenfor gir derfor ikke på noen måte noe utfyllende bilde av aktivitetsnivået i Nordre Land. Gjennom annen kommunikasjon med lag og enkeltpersoner, som for eksempel lagenes aktivitetsplaner, ser en at aktivitetsnivået er høyt og at det drives organisert aktivitet "overalt" i kommunen. Aktivitetsplanene er ikke egnet for å sammenfatte aktivitetene, og en har derfor ikke funnet det hensiktsmessig å bruke denne informasjonen i kommunedelplanen.

Uorganisert aktivitet, i regi av lag og foreninger eller enkeltpersoner, er om mulig, enda vanskeligere å registrere, da slik registrering selvsagt må være frivillig. Inntrykket er at aktivitetsnivået hos mange er høyt, men at det også er store grupper som ikke er fysisk aktive. Det er grunn til å tro at det vil være hensiktsmessig å skaffe oversikt over disse målgruppene for lettere å kunne etablere relevante tiltak.

BMX og skating – Parken ungdomsklubb

3. MÅL OG STRATEGIER

3.1. STATLIGE FØRINGER OG MÅL

Utforming av statens politikk på feltet idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv, er fordelt på tre departementer:

- Kulturdepartementet har ansvar for utforming av politikk på idrettsområdet.
- Klima- og miljøverndepartementet har ansvar for utforming av politikk på friluftsområdet.
- Helse- og omsorgsdepartementet har ansvar for utforming av politikk for statens helsefremmende og forebyggende arbeid.

Miljødirektoratet og Helsetilsynet er tillagt viktige oppgaver i utøvelse av statens politikk

På fylkesnivå er det fylkeskommunen som har ansvar for idrettssaker.

Mål og rammer for den nasjonale politikken blir formidlet gjennom stortingsmeldinger, rikspolitiske retningslinjer, rundskriv, bestemmelser for tilskuddsordninger m.v.

3.1.1. STATLIG IDRETTSPOLITIKK

Idrett er en viktig del av livet til svært mange nordmenn. Idrett engasjerer og begeistrer. Deltakelse i idrett og fysisk aktivitet er en kilde til glede, overskudd og mestring. Idrett handler også om sosiale fellesskap, om gode oppvekstvilkår og om

- idrett og fysisk aktivitet for alle -
(staten har som mål å legge til rette for at flest mulig skal kunne utøve idrett og fysisk aktivitet)

god helse. Dette er verdifullt både for den enkelte og for samfunnet, gjennom etablering av nettverk og frivillige organisasjoner. Fysisk aktivitet i befolkningen er viktig. Både i forhold til den enkeltes opplevelse av glede og velvære og i forhold til de positive effekter trening har for den mentale og fysiske helse. Fysisk aktivitet har stor betydning for utvikling av barns motoriske ferdigheter. Staten har et overordnet mål om å legge til rette for at alle som ønsker det skal ha mulighet til å drive idrett og fysisk aktivitet. Meld. St. 26 (2011 – 2012) Den norske idrettsmodellen slår fast at staten gjennom idrettspolitikken har et særlig ansvar for målgruppene barn (6 – 12 år) og ungdom (13 – 19 år), personer med nedsatt funksjonsevne og inaktive.

Gjennom rammefordeling av spillemidler til fylkeskommunene, søker departementet å legge til rette for at det skal være tilnærmet lik tilgang på anlegg for befolkningen, uavhengig av bosted. Hvilke anleggstyper som bygges vil i første rekke være et resultat av lokale og regionale behov og prioriteringer. Målet med anleggsutbyggingen er å gi flest mulig anledning til å drive idrett og fysisk aktivitet. Anleggstyper som harmonerer med aktivitetsprofilen til barn og ungdom prioriteres spesielt. Videre satses det på anleggstyper som gir mulighet for egenorganisert fysisk aktivitet. Selv om den primære målgruppen er barn og unge, er det viktig også å legge til rette for den eldre delen av befolkningen, som blir en stadig større og mer fysisk aktiv gruppe.

Statlige midler til aktivitet blir i første rekke kanalisert gjennom Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komite (NIF) som er fellesorganisasjon for idrett i Norge.

3.1.2. STATLIG FRILUFTSLIVPOLITIKK

Friluftslivet og dets organisasjoner har sin primære departementstilknytning til Klima- og miljøverndepartementet. Dette er begrunnet ut fra koblingen til andre deler av miljøvernpolitikken. Det er et nasjonalt politisk mål at alle skal ha mulighet til å drive friluftsliv som helsefremmende, trivselskapende og miljøvennlig aktivitet i nærmiljøet og i naturen for øvrig. Formålet med Friluftsloven, sist endret i 2013, er å verne friluftslivets naturgrunnlag og å sikre allmennheten fri rett til ferdsel og opphold i naturen, slik at muligheten til å utøve friluftsliv som en helsefremmende, trivselsskapende og miljøvennlig fritidsaktivitet, bevares og fremmes.

Målsetningen med Klima- og miljødepartementets *Nasjonale strategi for et aktivt friluftsliv* fra august 2013 er at enda flere skal utøve friluftsliv jevnlig. Friluftsliv er en kilde til glede, livskvalitet og god helse, og målet er at flest mulig av befolkningen utøver friluftsliv, uavhengig av alder, kjønn, bosted, etnisk opprinnelse og fysisk bevegelse. Strategien legger føringer om at friluftsliv i og ved byer og tettsteder skal prioriteres i det statlige friluftslivsarbeidet i årene fremover. Videre angir strategien at barn, unge, personer som er lite fysisk aktive, personer med innvandrerbakgrunn og personer med nedsatt funksjonsevne skal ha hovedprioritet i statens arbeid med friluftsliv. Strategien viser også til føringene i idrettsmeldingen om at anlegg for idrett og egenorganisert fysisk aktivitet i kommunene, herunder friluftsliv, skal være førsteprioritet for den statlige idrettspolitikken de nærmeste årene.

Allemannsretten, retten til fri ferdsel, opphold og aktivitet i utmark, utgjør fundamentet for våre friluftslivstradisjoner. Det miljøvennlige friluftslivet, med lite konflikter i forhold

- det er viktig å verne om allemannsretten og på annen måte bidra til at folk har gode muligheter til å delta i ulike former for friluftsliv -

til naturgrunnlaget, må føres videre også til de generasjoner som nå i stor grad vokser opp i byer og tettsteder.

Naturopplevelse er et karaktertrekk som klart skiller friluftsliv fra andre fritidsaktiviteter. Opplevelse er en subjektiv verdi som er vanskelig å måle og kvantifisere, men som er en viktig dimensjon i livet, og bidrar til økt

livskvalitet. Barn og unge skal gis mulighet til å utvikle ferdigheter i friluftsliv.

3.1.3. STATLIG HELSEPOLITIKK

Meld. St. 34 (2012–2013) *Folkehelsemeldingen* representerer nasjonale yndigheters oppfølging av føringene i folkehelseloven og er en samlet strategi for å utvikle en bærekraftig folkehelsepolitikk. Utgangspunktet for folkehelsepolitikken er at helse ikke bare innebærer fravær av sykdom, men også inkluderer overskudd, trivsel og velvære. Helse er noe vi kan ha mer eller mindre av, det er ikke slik at vi enten er friske eller syke.

3.1.4. STATLIGE PLANRETNINGSLINJER FOR BARN OG UNGE

De sterkeste nasjonale føringene når det gjelder planlegging finner vi i rikspolitiske retningslinjer for å styrke barn og unges interesser i planlegging. Disse retningslinjene er hjemlet i § 3-5 i plan- og bygningsloven hvor de heter statlige planretningslinjer, men retningslinjene har ikke endret navn (jf. Rundskriv T-2/08). Retningslinjene stiller flere krav til den kommunale planleggingsprosessen. Kommunen skal blant annet vurdere konsekvenser for barn og unge i plan- og byggesaksbehandlingen. Retningslinjene stiller også krav til den fysiske utformingen av arealer for barn og unge. Rundskriv T-2/08 *Om barn i planlegging* (av 2008) omtaler de rikspolitiske retningslinjene og gir utfyllende veiledning til kommunenes planlegging. Klima- og miljøverndepartementet har utgitt en veileder T-1513 *Barn og unge og planlegging etter plan- og bygningsloven* (2012) som gir utfyllende informasjon rundt temaet.

3.1.5. RIKSPOLITISKE RETNINGSLINJER

Ved Kgl. res. av 20. august 1993 er det fastsatt rikspolitiske retningslinjer for å oppnå en bedre samordning av arealplanlegging og transportplanlegging i kommunene, og på tvers av de ulike forvaltningsnivåer. Målet er å få til miljømessig gode løsninger, trygge lokalsamfunn og bomiljø, god trafikksikkerhet og effektiv trafikkavvikling. Transportbehovet skal begrenses, og det skal legges vekt på å få til løsninger som kan gi korte avstander til daglige gjøremål. Det skal legges vekt på at lokalisering av ny utbygging skal ses i sammenheng med andre senterfunksjoner og koordineres med kollektivtransporttilbudet. En bør søke å samordne naturinngrepene mest mulig. Utformingen av utbyggingen bør bidra til å bevare grøntstruktur, friluftsområder generelt og kulturmiljøer. Sykkel som transportform skal tillegges vekt der det ligger til rette for det, og hensynet til gående og bevegelsehemmede skal vektlegges i planleggingen. Rundskriv T-5/93 fra Klima- og miljøverndepartementet gir nærmere informasjon om retningslinjene.

3.1.6. TILGJENGELIGHET FOR ALLE/UNIVERSELL UTFORMING

Universell utforming har hele befolkningen som målgruppe. Når prinsippene for universell utforming legges til grunn, skal anlegg for idrett og fysisk aktivitet i prinsippet kunne brukes av alle mennesker, uavhengig av funksjonsnivå. Idrettsanlegg som mottar spillemidler skal oppfylle kravene til universell utforming, slik disse er utformet i diskriminerings- og tilgjengelighetsloven og plan- og bygningsloven. Gjennom universell utforming er målet å bedre tilgjengeligheten og

- når prinsippene for universell utforming legges til grunn, skal anlegg for idrett og fysisk aktivitet i prinsippet kunne brukes av alle mennesker, uavhengig av funksjonsnivå -

muligheten til samfunnsdeltakelse for alle. Det innebærer at en ved planlegging og utforming av idretts- og nærmiljøanlegg skal ta hensyn til det mangfold av ferdigheter og forutsetninger som er representert i befolkningen.

Kravene til universell utforming av spillemiddelfinansierte idrettsanlegg er nedfelt i Kulturdepartementets bestemmelser for tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet. I tillegg har

departementet utarbeidet en egen veileder for universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg til bruk for utbyggere av idrettsanlegg. Idrettsanlegg skal være tilgjengelig for flest mulig gjennom hovedløsningen, slik at det ikke er behov for tilpasning, særløsninger eller tilleggsløsninger. For å lykkes med dette arbeidet, må

anleggsutbygger legge medvirkning fra personer med nedsatt funksjonsevne til grunn. Når det gjelder universell utforming vises det til departementets veileder *Universell utforming av idretts- og nærmiljøanlegg* (V-0511) og Byggteknisk forskrift (TEK 10), NS 11001-1:2009 *Universell utforming av byggverk - Del 1: Arbeids og publikumsbygninger*. FN-konvensjonen for rettighetene for personer med nedsatt funksjonsevne er ratifisert, det er innført nye forskrifter og krav. Dette er grunnleggende og viktige tiltak for et samfunn som skal gi likestilling og like muligheter for alle. Viktige brikker er kommet på plass, men det er avgjørende at det målrettede arbeidet fortsetter.

3.1.7. ØKONOMISKE VIRKEMIDLER

Staten har følgende virkemidler for å stimulere til utvikling av idrett og fysisk aktivitet, herunder friluftsliv (listen er ikke uttømmende):

Spillemidler

Spillemiddelordningen er omtalt flere steder i den kommunale planen. Spillemidler til anlegg for idrett og fysisk aktivitet er hjemlet i lov om pengespill m.v. (pengespilloven) av 28. august 1992 nr. 103 med senere endringer, der det i § 10, andre ledd heter:

”Overskuddet fra spillevirksomheten i selskapet og datterselskap fordeles med 6,4% til helse- og rehabiliteringsformål. Deretter fordeles resterende overskudd med 64% til idrettsformål, 18% til kulturformål og 18 % til samfunnsnyttige eller humanitære organisasjoner som ikke er tilknyttet Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité. Midlene fordeles nærmere av Kongen.”

Spillemidler til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg skal bidra til en infrastruktur som gir befolkningen mulighet til å drive både egenorganisert aktivitet og aktivitet i regi av den frivillige medlemsbaserte idretten.

Anlegg i lokalmiljøet som stimulerer og tilfredsstillende barns behov for fysisk aktivitet i organiserte eller egenorganiserte former, prioriteres særskilt. Når det gjelder ungdom, er det et mål å utvikle anlegg som tilfredsstillende ungdommens behov for utfordringer og variasjon. Ungdom må gis mulighet til å medvirke i utformingen av anlegg. Anleggene bør fungere som gode sosiale møteplasser i lokalsamfunnene. Spillemidler til bygging og rehabilitering av anlegg for idrett og fysisk aktivitet med stort brukspotensial, samt nærmiljøanlegg, er sentrale virkemidler for å innfri de statlige målene på anleggfeltet. Kulturdepartementet gir ut en årlig oppdatert publikasjon; «Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet Kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg» som er tilgjengelig på departementets hjemmeside regjeringen.no eller idrettsanlegg.no

Kompensasjon av merverdiavgift ved bygging av idrettsanlegg

Det er Lotteri- og stiftelsestilsynet som forvalter kompensasjonsordningen.

Ordningen gjelder idrettsanlegg der byggearbeidene er igangsatt etter 1. januar 2010. Den omfatter alle som oppfyller vilkårene for å motta spillemidler gjennom Kulturdepartementets tilskuddsordninger for bygging (inkludert rehabilitering) av idrettsanlegg, med unntak av kommuner/fylkeskommuner og kommunale foretak. Det kan søkes om kompensasjon av merverdiavgift knyttet til anleggselementer som er berettiget tilskudd fra spillemidlene. Det er ikke et krav at det er tildelt spillemidler for å kunne søke om kompensasjon av merverdiavgift, men det må foreligge en

godkjent spillemiddelsøknad for anlegget. Regnskapsskjema og revisorrapport skal inngå som vedlegg til søknad om merverdiavgift.

Se også nettsidene til Lotteri- og stiftelsestilsynet vedrørende ordningen

Spillemidler til utstyr

Tilskuddsordningen til utstyr administreres av NIF. Søknadsskjemaer, samt ytterligere informasjon om søknadsprosedyrer og retningslinjer for tildeling av midlene, finnes på hjemmesiden til NIF og hos det enkelte særforbund.

Lokale aktivitetsmidler (LAM)

Siden 2000 har Kulturdepartementet også hatt en egen tilskuddsordning for lokale lag og foreninger. Det er en målsetting at inntil 10 prosent av overskuddet fra Norsk Tipping AS til idrettsformål avsettes til denne tilskuddsordningen. Midlene fordeles gjennom NIF og idrettsrådene, og benyttes til lokale lag og foreningers arbeid for idrettsaktivitet for barn (6-12 år) og unge (13-19 år). Selv om midlene ikke går via kommunale budsjetter vil det være naturlig å kommentere ordningen i den kommunale planen, da den gir betydelig økonomisk bidrag til idrettslagenes virksomhet. NIF har, gjennom idrettsrådene, ansvaret for distribusjon av disse midlene.

Midler til friluftsliv

Sikring av friluftslivets arealbehov anses som en offentlig oppgave. Klima- og miljøverndepartementet, Miljødirektoratet og fylkesmennene har ansvar for å holde i hevd den tradisjonsrike ferdselsretten i utmark, og å yte tilskudd til oppkjøp av viktige områder for friluftsliv. Det skal legges vekt på at regionalt viktige friluftsområder og områder i kystsonen sikres, og at forholdene for friluftsliv i og ved byer og tettsteder bedres. I tillegg gis det også tilskudd til aktivitetsformål, stimulering, tilrettelegging m.m. innenfor friluftslivet. Egen trykksak om tilskudds- og låneordninger innenfor miljøvernfeltet gis ut årlig av Klima- og miljøverndepartementet og kan bestilles hos miljødirektoratet. På nettsiden til Friluftslivets fellesorganisasjon (www.frifo.no) finner man informasjon og søknadsskjema for tilskuddsmidler til friluftsliv. For midler gjennom Klima- og miljøverndepartementet kan man gå til søkesiden:

<https://soknadssenter.miljodirektoratet.no>

Miljøtiltak i landbruket

Landbruks- og matdepartementet har en egen stønadsordning til spesielle miljøtiltak i landbruket. Ordningen omfatter også stier, turveier, informasjonstavler o.a. Informasjon om ordningen finnes på nettsiden til Statens landbruksforvaltning, www.slf.dep.no. Landbrukskontoret i kommunen eller Fylkesmannen vil være behjelpelig med informasjon.

Fylkeskommunale midler

Flere fylkeskommuner har ordninger hvor fylkeskommunen kan medvirke med investeringstilskudd til store regionale- og/eller fylkesanlegg for idrett. Slik støtte eller medfinansiering vil framgå av de fylkeskommunale planene for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv.

Andre tilskuddsordninger

For å stimulere til tilrettelegging av lokale lavterskel-tilbud er det avsatt midler til forebyggende helsearbeid gjennom økt fysisk aktivitet. Tilskuddsordningen ønsker å

fange opp grupper som i dag er for lite fysisk aktive og som faller utenfor de ordinære aktivitets- og idrettstilbudene. Tilskuddsordningen kanaliseres gjennom regionale partnerskap for folkehelse der slike er etablert, og i øvrige fylker gjennom Fylkesmannen.

Over statsbudsjettet til Kommunal og regionaldepartementet gis det tilskudd til innvandrersorganisasjoner og annen frivillig virksom. En del idretts- og danseaktiviteter er finansiert gjennom denne tilskuddsordningen. På nettsiden www.frivillig.no finnes en nærmere presentasjon av ulike tilskuddordninger.

3.1.8. ESTETIKK OG MILJØHENSYN

Det er et vilkår for tilskudd av spillemidler til idrettsanlegg at byggverk og anlegg planlegges og utføres i samsvar med aktuelle og gjeldende lover, forskrifter og standarder. Departementet ønsker å legge til rette for en utbygging av idrettsanlegg som er kjennetegnet ved god kvalitet både bygningsmessig, estetisk og miljømessig.

Anlegg som delfinansieres gjennom tilskuddsordningen av spillemidler til idrettsanlegg skal utføres som permanente anlegg i henhold til gjeldende byggeforskrift. Anleggene skal samtidig være universelt utformede og brukervennlige. Det er viktig at spillemiddelfinansierte anlegg har god holdbarhetsmessig, estetisk og miljømessig standard. Ikke minst er det viktig at Regelverket bidrar til at det bygges anlegg som har god bestandighet og høyt brukspotensiale over tid, noe som er viktig for brukere av anleggene. Dette er også viktig med hensyn til god driftsøkonomi og for å forebygge tidlig behov for rehabilitering. Ved idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning av idrettsanlegg skal det framgå at estetiske forhold er grundig vurdert for en best mulig tilpasning av anlegget, både i seg selv og i forhold til omgivelsene. Det anbefales derfor å engasjere arkitekt og andre rådgivere ved større anlegg/bygg. Redegjørelsen kan være basert på departementets skriv, se vedlegg 10 og 11 i V-0732 *Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet*. Tiltakshaver (byggherre) har ansvar for at idrettsanlegget får en god estetisk utforming. Utforming av sentrale "signalbygg" bør vies spesielt stor oppmerksomhet. Utforming av nærmiljøanlegg betyr mye for folks velferd og opplevelser i det daglige.

Lokalisering av nærmiljøanlegg, valg av materialtype (støydempende m.m.) må vurderes nøye i hver enkelt sak. Kommunen har ansvar for behandling av et Idrettsanleggs estetiske utforming som en del av byggesaksbehandling. Kulturdepartementet ønsker mer miljøvennlige idrettsbygg. For å stimulere til dette er det i heftet *Miljøhensyn ved bygging og rehabilitering av idrettsbygg* (V-0891) anbefalt enkelte miljømål for bygging og rehabilitering av idretts- og svømmehaller. For regelverk og informasjon vedrørende miljø, se www.miljostatus.no.

Utbygging av idrettsanlegg kan komme i konflikt med kulturminnevernet. Kommunens kulturminner bør fremgå av en kulturminneplan slik at forvaltningen av kulturminner og kulturmiljøer i kommunen er underlagt et bevisst planmessig grep. Riksantikvaren har utgitt veilederen *Kulturminner i kommunen: Kulturminneplan*. Bevaring av biologisk mangfold er en overordnet målsetting i den nasjonale miljøpolitikken. I arbeidet med tilretteleggingstiltak for områder og anlegg for friluftsliv er det viktig å ta hensyn til dette. Det kan oppstå konflikter mellom naturvern og biologisk mangfold på den ene siden og idretts- og friluftslivaktiviteter på den andre

siden. Naturen skal forvaltes slik at arter som finnes naturlig sikres i levedyktige bestander, og slik at variasjonen av naturtyper og landskap opprettholdes og gjør det mulig å sikre det biologiske mangfoldets fortsatte muligheter. I spørsmål om bevaring av biologisk mangfold kan det søkes veiledning hos Fylkesmannens miljøvernavdeling.

3.2. FYLKESKOMMUNALE FØRINGER OG PLANER

I Oppland er idrett organisert som en del av fagområde Næring og samfunn. Fylkesmannens miljøvernavdeling og Fylkeslegen representerer staten på sine respektive fagområder.

3.2.1. STRATEGIPLAN FOR IDRETT I OPPLAND

Kulturdepartementets plankrav er i Oppland fulgt opp gjennom fylkeskommunens utarbeidelse av Strategiplan for idrett i 2012. Formålet med strategiplanen er å utarbeide en idrettspolitik for Oppland fylkeskommune som bidrar til både utvikling og forutsigbarhet på fagområdet. Oppland fylkeskommunes strategiplan for idrett er avgrenset til å omhandle den organiserte idretten, og den skal gi en samlet oversikt over fylkeskommunens mål og innsatsområder. Fysisk aktivitet i et bredere perspektiv er tema i den regionale folkehelseplanen, som ble vedtatt av fylkestinget i februar 2012.

Den organiserte idretten har en sentral plass i mange nordmenns hverdag. Norges Idrettsforbund med 2,1 millioner medlemskap, er landets største frivillige organisasjon. Cirka hver fjerde nordmann er medlem i et idrettslag, og særlig i alderen 6 – 13 år er det svært mange som deltar aktivt i organisert idrett. Idretten har en betydelig rolle i samfunnet og skaper mange positive ringvirkninger, blant annet:

- som et viktig sosialt samlingspunkt i lokalsamfunn.
- som en betydelig bidragsyter til økt fysisk aktivitet i et folkehelseperspektiv.
- som en fremmer av lokal identitet og stolthet på tvers av generasjoner og kulturell bakgrunn.
- som en skole i god oppdragelse, der barn og unge lærer betydningen av regler, felles laginnsats, fair play, yte sitt beste, ha respekt for motstanderen osv.

Idretten har med andre ord en viktig samfunnsnyttig funksjon. I tillegg har den har en verdi i seg selv ved å gi de som deltar følelser som glede, mestring og fellesskap. Oppland er en betydelig idrettsregion i nasjonal sammenheng. Særlig i og rundt Lillehammer finner vi idrettsanlegg og -miljøer med stor oppmerksomhet både nasjonalt og internasjonalt. Regionen har bevisst valgt idrett som et hovedsatsingsområde og ønsker å jobbe mot en visjon om å gjøre Lillehammerregionen til Europas mest komplette region for vintersport og opplevelser.

Hovedmålsettingen i strategiplanen er å styrke Oppland som idrettsregion. Oppland fylkeskommune ønsker å bidra til en sterk og mangfoldig lokalidrett, samt jobbe for en god og samordnet utvikling av idrettsanlegg. I tillegg ønsker fylkeskommunen i sterkere grad enn tidligere å se på idrett som et ledd i regional utvikling, og som et verktøy for å jobbe mot fylkeskommunens visjon om "et attraktivt og konkurransedyktig Oppland".

3.2.2. HANDLINGSPROGRAM FOR STORE IDRETTSANLEGG I OPPLAND

Hensikten med handlingsprogrammet er å gi søkere av ekstra store anleggsprosjekter en viss forutsigbarhet for når de kan forvente å motta spillemiddeltilskudd. Det fireårige handlingsprogrammet for store idrettsanlegg i Oppland er utarbeidet på bakgrunn av spillemiddelsøknader som allerede er blitt fremmet og godkjent av fylkeskommunen.

Definisjonen av store idrettsanlegg er i denne sammenhengen idrettsanlegg som har et godkjent søknadsbeløp på mer enn 2,5 millioner kroner. I programmet synliggjøres hvilket år søkeren kan forvente tilsagn om spillemidler. Handlingsprogrammet suppleres og behandles politisk i forbindelse med den årlige spillemiddelfordelingen, slik at nye og godkjente søknader vurderes og tas inn. Det er spillemiddelutvalget i

Oppland som utarbeider forslaget som legges fram for politikerne. Handlingsprogrammet gir også en oversikt over planlagte, men foreløpig urealiserte, store idrettsanleggsprosjekter i Oppland.

3.2.3. FRILUFTSLIV I OPPLAND FYLKESKOMMUNE

Oppland fylkeskommune arbeider for at alle skal ha mulighet til naturopplevelser og friluftsliv i sitt nærmiljø.

Hverdagsfriluftslivet er av stor betydning for den generelle folkehelse. Merkede turstier, skiløyper, akebakker, badeplasser, fiskeplasser, skogsområder og andre grøntarealer i nærheten av der folk bor er viktige å ivareta og utvikle.

Oppland fylkeskommune kan gjennom ulike tilskuddsordninger gi tilskudd til sikring av friluftsområder, friluftaktivitet og tiltak i sikra friluftsområder.

Fylkeskommunen skal:

- Bidra til å opprettholde allemannsretten.
- Ivareta friluftsjansene i regional og kommunal planlegging
- Bidra til å sikre og tilrettelegge friluftslivsområder.
- Stimulere fylkets innbyggere til helsefremmende og miljøvennlig friluftslivsaktivitet.

3.3. LOKALE MÅL OG STRATEGIER

3.3.1. KOMMUNEPLANENS VISJON

Ekte landsbyliv og levende grender med åpenhet, nærhet og skaperglede

Visjonen handler å skape bolyst og livsglede i Nordre Land. Nordre Land skal opprettholde og helst øke folketallet ved å være en attraktiv kommune for bosetting, med gode kommunale tjenester og attraktive arbeidsplasser med nærhet til naturen, kultur og opplevelser. Innbyggere og besøkende skal oppleve oss som rause, åpne og inkluderende. Vi skal ha rom for den enkeltes engasjement og skaperglede innenfor arbeidsliv og frivillighet.

3.3.2. OVERORDNEDE STRATEGIER, SATSNINGER OG FOKUSOMRÅDER

OVERORDNEDE STRATEGIER OG SATSNINGER:

- Arbeide for fortsatt å ha gode kommunale tjenester med garanti om barnehageplass, god kvalitet i skolen, attraktive kulturtilbud og høyt nivå på helse og omsorgstjenester, med garanti for at alle får rett omsorgstilbud når behovet inntreffer
- Videreutvikle Landsbyen Dokka som et levende sentrum, med boliger, handel, arbeidsplasser og kulturopplevelser
- Vi skal tilby varierte bomuligheter, med både sentrumsnære boliger og muligheter for å bo i grendene
- Satse videre på omdømmebygging og profileringen av Nordre Land kommune og Landsbyen Dokka
- Opprettholde satsningen på næringsutvikling for å beholde og skape arbeidsplasser i eksisterende bedrifter og arbeide for å etablere nye
- Utnytte nærheten til naturkvaliteter, ved å satse på reiseliv, utmarksnæring og hyttebygging som grunnlag for næringsutvikling
- Legge til rette for å ta vare på lokalt engasjement og frivillig arbeid
- Arbeide for bedre veier og kollektivtilbud som kan styrke våre muligheter som bosted for pendlere til Gjøvik, Lillehammer og Fagernes
- Nordre Land kommune er en folkehelsekommune og folkehelsearbeidet skal innarbeides i alle sektors virksomhet
- Nordre Land kommune skal være aktive i regionalt samarbeid, med særlig vekt på faglig nettverks- og kompetansebygging
- Styrke kommunens økonomiske handlingsrom

FOKUSOMRÅDER:

Kommunal plan for idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv påvirkes og omfattes helt eller delvis av de fleste av kommuneplanens fokusområder. For samtlige fokusområder (nedenfor) er det utarbeidet mål og strategier. Målene er listet opp for hvert fokusområde, mens strategiene kun er tatt med for fokusområde kultur.

Fokusområde kultur

Mål:

- I Nordre Land skal alle kunne få kulturelle opplevelser av høy kvalitet på ulike arenaer.
- Vi skal også ha et allsidig og mangfoldig kulturliv med stor grad av frivillig engasjement, der innbyggerne skal kunne realisere sine ideer, interesser, evner og behov.

Strategier:

- Satse på de unges deltakelse i et mangfoldig kulturliv i hele kommunen.
- Dokka kulturstasjon skal videreutvikles.
- Være offensiv som kulturarrangør
- Videreutvikle arrangementer og arenaer for idrett, opplevelser og festivaler.
- Nordre Land kommune skal aktivt støtte det frivillige arbeidet som utføres i kommunen.
- Bedre profilering av kulturarrangementer og aktiviteter.

Fokusområde skole og barnehage

- Barn og unge skal ha trygge oppvekstvilkår, gode utviklingsmuligheter og god helse.
- Nordre Land skal være offensive når det gjelder barnehage og skoleutvikling.
- Barnehagen skal gi alle barn i førskolealder garantert plass og et sosialt og pedagogisk godt tilbud.
- Nordre Land skolen skal være et sted der elevene trives, får et godt læringsutbytte og utvikler sine sosiale ferdigheter.
- Dokka videregående skole skal være en attraktiv skole med høy kvalitet og interessante utdanningstilbud
- Andelen av befolkningen som har høyere utdanning skal økes.
- Øke andelen elever som fullfører videregående opplæring.

Fokusområde omsorg, helse og rehabilitering

- Tjenestene skal bygge på trygghet, verdighet, respekt, valgfrihet og medbestemmelse.
- Brukerne skal gis garanti for rett tjeneste på rett sted til rett tid.
- God folkehelse
- Brukerne i alle aldersgrupper skal oppleve tjenesten innen helse og omsorg/rehabilitering som gode.

Fokusområde arbeid og næringsliv

- Etablering av nye bedrifter.
- Beholde og skape flere arbeidsplasser i eksisterende bedrifter.
- Næringslivet skal oppleve Nordre Land som en serviceinnstillt og næringsvennlig kommune
- Øke omsetningen i varehandelen i kommunen
- Øke verdiskapingen av lokale ressurser
- Legge til rette for næringsbasert hytteutvikling

Fokusområde veger og kommunikasjoner

- De viktigste fylkesveiene skal ha en trygg og sikker standard på både sommer og vinterføre
- Alle barn og unge skal ha en trygg og sikker skolevei
- Fylkesvei 250 fra Dokka til Lillehammer utbedres og breddes på farlige strekninger
- Vi skal ha et busstilbud som bedrer muligheten for å dagpendle til Gjøvik, Lillehammer og Fagernes, samt busstilbud ute i grendene
- Landekspresen skal ha en reisetid og frekvens som gjør at den blir foretrukket som reisemåte til Oslo i sterkere grad enn i dag
- Opprette serviceruter i Landsbyen Dokka
- Vi skal ha et nett av gang og sykkelstier som øker muligheten for at flere kan gå og sykle til skole og jobb
- De viktigste kommunale veier skal ha fast dekke

Fokusområde miljø, klima og energi

- Nordre Land kommune skal redusere sine utslipp av klimagasser
- Opptaket av CO₂ i skog opprettholdes på dagens nivå
- Kommunale bygninger skal redusere sitt stasjonære energiforbruk

- Størst mulig andel av energiforbruket i den kommunale bygningsmasse skal dekket med bioenergi
- Alle vassdrag i kommunen skal ha en vannkvalitet som tilfredsstillende betegnelsen god i det økologiske og kjemiske klassifiseringssystemet som benyttes av vannregion Vest-Viken.
- Viktige naturtyper skal bevares

Fokusområde langsiktig arealbruk

- Areal- og naturressursforvaltningen i Nordre Land skal gjøre det attraktivt å bo og virke i hele kommunen – både i sentrumsområder og grender.
- Areal- og naturressursforvaltningen i Nordre Land skal være langsiktig, forutsigbar og bærekraftig og bidra til framtidig verdiskapning og positiv utvikling for kommunen.
- Nordre Land kommune skal framstå som en grønn kommune hvor hensynet til biologisk mangfold og landskapets egenart er vektlagt
- Folkehelseperspektivet skal ivaretas i all arealplanlegging

3.3.3. HOVEDMÅL FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET I NORDRE LAND

- forholdene skal legges til rette for at alle, både fastboende og tilreisende - uavhengig av kjønn, alder, etnisk/kulturell bakgrunn og funksjonsdyktighet, i størst mulig grad skal kunne utøve idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv som dekker den enkeltes behov og interesser -

Det skal legges best mulig til rette for alle brukergrupper slik at en allsidig aktivitet kan utøves både innen idrett, fysisk aktivitet og friluftsliv. Det skal tas hensyn til aktivitetens betydning både for den enkelte og for lokalsamfunnet. Formålet for aktivitetstilbudet skal defineres av de respektive lag og foreninger. Utbyggingen av anlegg må tilpasses samfunnet og de enkelte lag og foreningers aktivitetsnivå og målsettinger.

3.3.4. DELMÅL OG STRATEGIER - IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

Det er et mål å utvikle organiserte og uorganiserte aktiviteter som gir et best mulig tilbud til alle brukergrupper, uansett nivå. Dette gjelder aktiviteter for barn, tilbud innen helse og trimaktiviteter, sportslige satsningsområder og toppidrett.

Ut ifra dette bør tilbudene ideelt tilrettelegges slik for de ulike gruppene:

- Barn før og i barneskolealder: hovedsakelig i nærmiljøet/lekeplass/nærmiljøanlegg
- Barn i barneskolealder: hovedsakelig i nærmiljøet/nærmiljøanlegg
- Breddeutøvere/allsidighet: hovedsakelig i mindre kommuneanlegg
- Sportslig satsningsgrupper: hovedsakelig i større kommuneanlegg

Grensene vil naturlig nok være flytende. Tilbudene bør i størst mulig grad tilpasses individuelt. Idrettslag og andre lag/foreninger som opererer på nivået "mindre kommuneanlegg" bør i framtida vurdere å trekke flere aktiviteter inn i sin virksomhet for på den måten å tilfredsstillende målene for helse, miljø, trivsel og allsidighet på en best mulig måte, gjerne i samarbeid med andre lag og foreninger for på den måten å ha et tilbud til ulike grupper og styrke samspillet med lokalmiljøet.

3.3.5. DELMÅL OG STRATEGIER - FRILUFTSLIV

Friluftsliv handler om livskvalitet og er et viktig virkemiddel for naturforståelse, lokal identitet, trivsel og god helse. Det skal legges til rette for at innbyggere og tilreisende skal kunne utøve friluftsliv i harmoni med naturen. I Nordre Land ligger forholdene godt til rette for at friluftsliv skal kunne utgjøre en viktig del av dagliglivet. Stimulering til og tilrettelegging for friluftsliv bør i økende grad tas i bruk som et sentralt virkemiddel i det videre planarbeidet.

- Det skal tilrettelegges slik at innbyggerne i størst mulig grad har mulighet til å drive et aktivt friluftsliv med utgangspunkt i hjemmet.
- Turveger, stier og løyper bør tilrettelegges slik at de utgjør et attraktivt nett med grønne ferdselsårer i bebyggelsen, i skogen, på fjellet og i kulturlandskapet.
- Turstinettet bør sammen med gang- og sykkelvegnettet gi god og trafikkmessig trygg adkomst til utmarka, åsen eller fjellet og binde sammen boområder.

3.3.6. DELMÅL OG STRATEGIER - ANLEGGsutbygging

- Ved utarbeidelse av kommunedelplaner og reguleringsplaner skal det innarbeides arealer og anlegg for lek, idrett og friluftsliv som en del av bomiljøet. I tettbygd strøk bør man innen gangavstand ha tilgang til nærmiljøanlegg som er tilrettelagt for uorganisert fysisk aktivitet.
- Skolens, idrettens og friluftslivets behov for arealer og anlegg skal samordnes i størst mulig grad.
- Det skal legges stor vekt på å sikre områder og bygge/rehabiliterer anlegg som dekker behovet for flere idretter, aktiviteter og brukergrupper (flerbruksanlegg). Det må øremerkes midler til dette formålet i planleggingsfasen.
- Alle særvidretter med stor utbredelse, bør ha anlegg for sin idrett i kommunen.
- Funksjonshemmede skal ha tilgang til alle idrettsanlegg og skal gis gode og varierte muligheter for friluftsliv.
- Bygging av anlegg og tilrettelegging av områder for idrett og friluftsliv skal ivareta landskapsvern, miljømessige og estetiske forhold ved alle anleggs- og områdetyper.

Når det gjelder konkrete anlegg/anleggsplaner vises det til kapittel 6. Prioritert handlingsprogram, langtidsprogram og de vurderinger som er gjort i forbindelse med disse.

3.3.7. DELMÅL OG STRATEGIER - KOMMUNALE VIRKEMIDLER

Nordre Land kommune skal bidra til å nå hovedmålsettingen for idrett og fysisk aktivitet gjennom å

- sikre nødvendige arealer og ivareta eksisterende grøntstrukturer i tettstedene
- vektlegge idrett og fysisk aktivitet i all relevant planlegging
- yte økonomiske tilskudd til drift og utbygging
- informere og veilede lag, foreninger og enkeltpersoner

I 2016 overfører Nordre Land kommune i alt kr. 2.056.000,- som tilskudd til lag og foreninger som driver idrett og friluftsliv. Tilsvarende tall for 2001, 2006 og 2011 var henholdsvis kr. 783.000,- kr. 1.012.000,- og kr. 1.248.000,-. Dette gir en økning på kr. 229.000,- eller nesten 30% fra 2001 til 2006, mens økningen fra 2006 til 2011 var på kr. 236.000,- eller ca. 23%. Fra 2011 til 2016 er økningen på hele kr. 808.000,- (64%) Denne store økningen skyldes først og fremst at tilskuddet til brøyting av

skiløyper er økt fra kr. 220.000,- til 1.000.000,- Med unntak av tilskuddet til bygging av nye anlegg, har også de andre tilskuddsordningen økt noe i perioden. Beløpet utbetales over kulturbudsjettet og er fordelt på følgende tilskuddsordninger:

Tilskuddsordning	2001	2006	2011	2016
Drift av lag og foreninger	82.000	145.000	190.000	210.000
Drift av idrettsanlegg	80.000	150.000	210.000	250.000
Brøyting av skiløyper	145.000	180.000	220.000	1.000.000
Drift av lysløyper	20.000	24.000	28.000	35.000
Bygging av nye idrettsanlegg	456.000	513.000	570.000	521.000
Lekeplasser, badeplasser	0	0	30.000	40.000
Sum pr. år	783.000	1.012.000	1.248.000	2.056.000

Innføringen av ordningen med arrangementstøtte til lag som arrangerer større idrettsarrangementer skulle vært innført i 2012, men ble utsatt av økonomiske årsaker.

3.4. FOLKEHELSEARBEIDET I NORDRE LAND KOMMUNE

3.4.1 FOLKEHELSEARBEID OG DEFINISJONER

Folkehelse er samfunnets totale innsats for å for å opprettholde, bedre og fremme helsen i befolkningen. Dette innebærer å svekke faktorer som medfører helserisiko og styrke det som bidrar til bedre helse. Kommunens folkehelsearbeid er regulert av folkehelseloven:

§4 Kommunens ansvar for folkehelsearbeid

Kommunen skal fremme befolkningens helse, trivsel, gode sosiale og miljømessige forhold og bidra til å forebygge psykisk og somatisk sykdom, skade eller lidelse, bidra til utjevning av sosiale helseforskjeller og til å beskytte befolkningen mot faktorer som kan ha negativ innvirkning på helsen.

Kommunen skal fremme folkehelse innen de oppgaver og med de virkemidler kommunen er tillagt, herunder lokal utvikling og planlegging, forvaltning og tjenesteyting.

Kommunen skal medvirke til at helsemessige hensyn blir ivaretatt av andre myndigheter og virksomheter. Medvirkning skal blant annet skje gjennom råd, uttalelser, samarbeid og deltagelse i planlegging. Kommunen skal legge til rette for samarbeid med frivillig sektor.

3.4.2 TILBAKEBLIKK PÅ FOLKEHELSEARBEIDET SENTRALT OG LOKALT

I 2007 ble Nordre Land FYSAK kommune. FYSAK står for fysisk aktivitet og var et modellprogram med utspring i Nordland fylkeskommune fra 1996. Fysak innebærer primært et samarbeid om lavterskelaktiviteter på lokalplanet, og er rettet mot grupper som er lite fysisk aktive og som faller utenfor de ordinære idretts- og aktivitetstilbudene. Målsetningen var å legge til rette for at flest mulig av kommunens innbyggere er fysisk aktive tilsvarende Helsedirektoratets anbefalinger.

Fylkeskommunen bidro med 75 000 kroner i støtte til dette arbeidet i 2007 og 2008, og kommunen forpliktet seg til å drive arbeidet videre.

St.meld.nr16 (2002 – 2003) *resept for et sunnere Norge* var et grep for å styrke folkehelsearbeidet gjennom en bredere tilnærming, sektorovergrepene innsats og forpliktende samarbeid basert på partnerskap regionalt og lokalt. Som oppfølging ble det i 2004 etablert en tilskuddsordning for å stimulere til partnerskap og folkehelse i fylker og kommuner. Fra 2007 var alle landets fylkeskommuner inkludert med statlige stimuleringsmidler. I 2010 inngikk Nordre Land kommune partnerskap med Oppland fylkeskommune om å bli en folkehelsekommune, samt å opprette fysiotek/ frisklivssentral og mottok i forbindelse med dette kr. 160 000 i tilskudd.

Frisklivssentralen het før Fysiotek i Oppland, er knyttet til satsningen Opplandsresepten – folkehelseprogrammet og skal være en integrert del av kommunens helsetjeneste. Gjennom en videreutvikling av fysioteket til frisklivssentral, var målet å bli et enda mer funksjonelt og tilpasset verktøy i kommunens helsefremmende, forebyggende og behandlende virksomhet. Friskliv er en ny helsetjeneste hvor individuelle konsultasjoner dominerer og det skrives journal fra disse. I motsetning til folkehelse, som er et mer systemrettet og sektorovergrepene arbeide.

Fysisk aktivitet er en av grunnpilarene i frisklivsarbeidet og informasjon om hverdagsaktivitet i forhold til helse, samt oversikt og tilbud lavterskelaktivitet er et viktig element. Annen livsstilsendring vil også ha fokus etter brukerens behov. Alt helsepersonell kan henviser til frisklivssentralen.

01.01.2010 trådte samhandlingsreformen i kraft med ny Lov om folkehelsearbeid og ny Lov om kommunale helse- og omsorgstjenester. Ny lov om folkehelsearbeid ble vedtatt i juni 2011, og tro i kraft fra 1. januar 2012.

Offentlige myndigheter ble gjennom disse pålagt å tenke helse og hvordan den påvirkes i alt de gjør. I Nordre Land kommune ble det i denne forbindelse utarbeidet en rekke forprosjektrapporter, også om folkehelse. Rapporten «God folkehelse i Nordre Land» skulle danne grunnlaget for Folkehelseplan for Nordre Land kommune. På bakgrunn av dette er det utarbeidet en Tiltaksplan for folkehelse (som ble vedtatt i kommunestyret 06.09.2016?).

Det ble i 2014 gjennomført en stor folkehelse- og levekårsundersøkelse i Oppland fylke, og også i Nordre Land. Her ble et utvalg på 1000 innbyggere spurt om livskvalitet, trivsel, tilhørighet, inkludering, boforhold og andre viktige faktorer for folkehelse og som ga oss god kunnskap om status innen dette feltet i vår kommune. I tillegg ble det i 2015 utarbeidet et stort oversikts/ statistikkdokument innen folkehelse for Nordre land kommune som omhandler folkehelse i vår kommune i vid forstand. Dokumentet «Helsetilstand og risikofaktorer» med tilhørende statistikkdokument ble orientert om i kommunestyret 16.02.16.

3.4.3. FOLKEHELSEARBEID OG LOKALE ANBEFALINGER FOR NORDRE LAND

Folkehelsearbeidet har som hovedmål å fremme god og rettferdig forbedring av helse. Ulikheter i levekår skaper ulikheter i helse, og folkehelsen påvirkes av forhold innenfor ulike sektorer og på en rekke livsområder. Grunnlaget for god helse legges først og fremst utenfor helsetjenesten, og med samhandlingsreformen og de nye lovene på folkehelsefeltet gis kommunene et betydelig ansvar i folkehelsearbeidet. Det er viktig at kommunene har oversikt over de lokale folkehelseutfordringene og at

dette legges til grunn for planarbeid og den politiske forankringen i kommunearbeidet.

Å legge til rette for fysisk aktivitet er blant flere områder et viktig fokusområde for å fremme folkehelse i den aktuelle kommune.

Fysisk aktivitet har som kjent mange positive ringvirkninger. Fysisk inaktivitet er en selvstendig risikofaktor for flere sykdommer og en viktig årsak til overvekt og utvikling av livsstilssykdommer. Arbeid med å legge til rette for at fysisk aktivitet blir en mer naturlig del av hverdagen for kommunens innbyggere må skje gjennom universelle tiltak som favner alle og gjennom målrettet innsats overfor risikogrupper.

Kommunens virkemidler i dette arbeidet er for eksempel som planmyndighet etter plan- og bygningsloven, som samfunnsutvikler og som eier av skoler, barnehager med mer.

Tilgjengelighet til natur og rekreasjonsområder betyr mye for utøvelse av fysisk aktivitet og friluftsliv, og er viktige faktorer i folks egen vurdering av hva som gir livskvalitet og helse. Hensynet til folks behov for daglig fysisk aktivitet må ivaretas i forbindelse med blant annet lokal areal- og transportplanlegging, sikring av natur og rekreasjonsområder, lokalisering og utforming av boligområder, skoler og barnehager og i planlegging og bearbeiding av nye og eksisterende anlegg og områder for idretts- og aktivitetsformål.

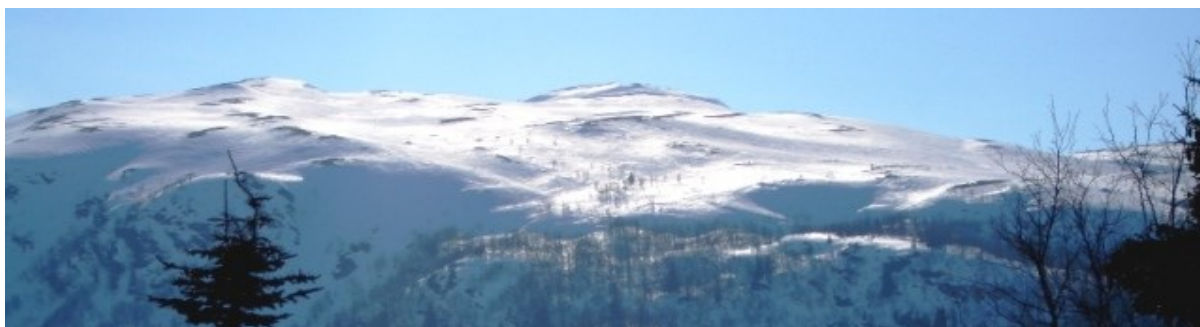
Når det gjelder forebygging av helserelaterte sykdommer, er det bred enighet om at disse virkemidlene har stor betydning.

Fra Kommuneplanens samfunnsdel finner man følgende relevante målsettinger og strategier som omhandler folkehelse:

- *Tilrettelegging for å oppnå god fysisk og psykisk helse
- *Fokus på folkehelse i alle planer og tjenesteområder for alle aldersgrupper
- *Forebyggende arbeid prioriteres
- *Legge til rette for mer fysisk aktivitet
- *Folkehelseperspektivet skal ivaretas i all arealplanlegging

Basert på funn fra blant annet planen «Oversikt over helsetilstand og risikofaktorer» med tilhørende statistikkdokument og «Tiltaksplan for folkehelse» peker det seg ut noen folkehelseutfordringer som det anbefales at man satser særlig på i perioden 2016-2019:

- *Helsetilstand: Psykisk helse og søvn
- *Helserelatert adferd/ levevaner: Fysisk aktivitet, kosthold og tobakk

Synnfjellet i vinterdrakt

4. REGISTRERING AV ANLEGG, OMRÅDER OG AKTIVITET

4.1. ANLEGG OG OMRÅDER FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET

4.1.1. RIKSANLEGG OG NASJONALANLEGG

Det finnes hverken riksbygg eller nasjonalbygg i Nordre Land.

4.1.2. KOMMUNEBYGG (ordinære bygg)

Navn/beliggenhet	Eier/driver	Beskrivelse/innhold	Status / Utbyggingsplaner
Snauhaug Skianlegg (1)	Nordre Land IL	Skistadion Skiskytterstadion Lysløype 4600m Turløyper	Nylig rehabilitert lysløype Utvidelse av skistadion og ny stadion for skiskyting
Nordre Land Sentralskytebane - Djupådalen (2)	Nordre Land Skytterlag og Dokka Pistolklubb	100 m 200 m med elektroniske skiver Feltløypeanlegg Viltmål Pistolbane Skytterhus (2 stk.)	Fullført rehabilitering av skytterhus og skytebanene (Elektroniske skiver)
Dokka Stadion (3)	Nordre Land Kommune	Fotballbane, grus Fotballbane, grus Friidrettsanlegg	Rehabilitering av friidrettsanleggene
Dokkahallen (4)	Nordre Land Kommune	Ballspill, turn, friidrett m.m. (lag og individuelle idretter)	
Smebyanlegget (5)	Nordre Land IL	Hoppbakke K30 Lysløype 1000m Fotballbane, grus Halfpipe (snowboard) Alpinbakke Snøproduksjonsanlegg Garderobebygg	Vedlikehold må prioriteres.
Ringen Stadion (6)	Dokka SK	Fotballbane, grus	
Brovold Stadion (7)	Nordre Land IL	Fotballbane, grus Fotballbane, kunstgress Treningsfelt for fotball, grus Skøytebane Ishockeybane Klubbhus/HC-anlegg	
Baggerudmoen (8)	Nordsinni SK	Fotballbane, grus og grus Klubbhus Sandvolleyballbane	
Lundemoen Idrettsanlegg (9) (10)	Vest-Torpa UL	Fotballbane, grus (9) Fotballbane, grus (9) Klubbhus (9) Lysløype 1900m (10) Turløyper	

Lundekollen (11)	Vest-Torpa UL	Hoppbakke, liten	Ute av bruk
Åmodt Stadion (12)	Torpa IL	Fotballbane, gras Fotballbane, grus	Grusbane omdisponert til ridebane
Elverom Lysløype	Torpa IL	Lysløype 2600m	
Granvang Lysløype	Granvang Vel	Lysløype 2000m	
Torpa Skytebane (13)	Torpa Skytterlag/ Torpa Jaktskyteklubb	Skytebaner, 100 m 200 m (elektroniske skiver) Elgbane	Rabbitbane
Solheim Miniatyrskytebane (14)	Framsteg Ungdomslag		
Sentrumsbygg Miniatyrskytebane (15)	Nordre Land Skytterlag Dokka Pistolkl.	Treningsbane for gevær og pistol skyting (ute av bruk)	Ute av bruk
Rudsjordet hoppbakke Aust-Torpa (45)		Liten hoppbakke	Ute av bruk
Mæhlum skianlegg (17)	Nordre Land IL	Lysløype 5000m (17)	
Anlegg for hanggliding Haugner (18) Veståsen (19)	Nordre Land Hangglider- klubb	Startrammer for Hanggliding og paragliding	Anlegget på Veståsen ute av bruk
Vinjarmoen Motor- og travbane (20)	Vinjarmoen IS	Motorsport (ulike typer) Trav	
Rideanlegg Mosveen/Hugulia (21)	Dokka Ridesenter	Ridebaner	Ute av bruk
Einang Lerduebane (22)	Nordre Land JFF	Lerduebane Klubbhus	Rehabilitering under planlegging (overbygg standplass)
Synnsæter Tennisbane (29)	Synnsæter Høyfjellstue	Tennisbaner	
Spåtind Alpinanlegg (30)	Spåtind Høyfjellshotell	Skitrekk Nedfartsløype (alpint)	Mulig utvidelse
Tennis- og Sandvolleyball-bane (41) ved Dokka Camping	Nordre Land IL	Anlegg for Tennis og Sandvolleyball	
Dokka Flyplass, Thomlevold (48)	Land Flyklubb/ Land Microflykl.	Rullebane, gras (740x25m) Hangar og "tårn"	Admin.bygg Flytting rullebane

4.1.3. NÆRMILJØANLEGG

Navn/beliggenhet	Eier/driver	Beskrivelse/innehold	Status / Utbyggingsplaner
Smebyanlegget (5)	Nordre Land IL	Hoppbakke K12 Hoppbakke K20 Skileikanlegg	

Dæhli nærmiljø-anlegg - Leikarvoll (40)	Nordre Land IL	Flerbruksslette, ball/skøyter Lysløype 1900m Kiosk, varmistue Alpinbakke m/skitrekk Akebakke / Hoppbakker	
Tonlia (23) - boligområde		Ballslette	Trenger vedlikehold
Holtelia (24) - boligområde		Lekeplass	Trenger vedlikehold
Torstu (25) - boligområde		Lekeplass	Trenger vedlikehold
Elverom (26) - boligområde		Lekeplass	Trenger vedlikehold
Gutukollen nærmiljøanlegg (46)	Nordre Land IL	Flerbruksanlegg Hoppbakke Lysløype 1200m	
Øygarden Lek - og ballslette (27)	Nordre Land Kommune/ Nordre Land IL	Ballslette	Nedlagt på grunn av utbygging
Tovollen (Mæhlum) Nærmiljøanl. (49)	Nordre Land IL	Flerbruksanlegg, ballslette med lys og vanningsanlegg	
SKOLEANLEGG			
Dokka Barneskole (69)	Nordre Land Kommune	Gymsal Ballslette, grus Ballbinge Nærmiljøanlegg	Flere nærmiljø- anleggselementer under planlegging
Dokka Ungdomsskole (70)	Nordre Land Kommune	Svømmehall med stup Ballslette Basketballbane (ute) Volleyballbane (ute) Sykkelløype	
Torpa Barne- og Ungdomsskole (71)	Nordre Land Kommune	Svømmebasseng Grusbane Skileik Ballbinge Nærmiljøanlegg Hinderløype	
Prestegardsskogen (72)	Nordre Land Kommune	Gapahuk Natursti m.m.	WC m.m.
Uteområde i Elverom ved Torpa BUS (73)	Nordre Land Kommune	Lavvo og 4 gapahuker	

4.1.4. ORIENTERINGSKART

Navn/beliggighet	O-klubb	Revidert / oppdatert	Planer
Fossummarka (52)	Torpa O-lag	Rev.1994	
Torpa nr. 1 (62)	Torpa O-lag		
Torpa (54)	Torpa O-lag		
Hauga (56)	Torpa O-lag		
O-kart nr.2 (57)	Torpa O-lag	Kon.1972	

Torpa 014 (59)	Torpa 014	Rev.1991	
Hombsmarka (53)	N. Land O-lag	Kon.1988	
Hombsmarka syd (61)	N. Land O-lag		
Fjerdingslia (55)	N. Land O-lag	Kon.1976	
Torpeskogen (58)	TOL og NLOL	Rev. 1997	
Mårsjøen (60)	N. Land O-lag	Kon.1982	
Vinjarmarka (63)	N. Land O-lag	Rev. 1997	
Snauhaug (64)	N. Land O-lag		

4.1.5. SKILØYPER

Totalt 494,4 km tilskuddsberettigede skiløyper som maskinprepareres (brøytes).

Navn	Beliggenhet	Ansvarlig	Lengde
Dokka – Odnas Jernbanelinja	Dokka	Nordre Land RK	7,5 km
Østsinniåsen	Snauhaug	Nordre Land IL	43,8 km
Veståsen	Akksjøområdet	Veståsen Løypelag	86,5 km
Djupådalen	Djupådalen	Djupåa Vel	10,0 km
Nordsinniåsen	Fra Loengs- bygda og Thomlebygda	Dæhli Vel Thomle Vel Øverlivegen Vel	32,6 km 15,0 km 15,5 km
Vest-Torpa	Ullsjøen m.m.	Vest-Torpa Løypelag SA	45,0 km
Aust-Torpaåsen, løypene øst for Rv. 250 og Langhaugrunnen	Aust-Torpa	Torpa Løypelag SA	60,7 km
Lenningen	Nord-Torpa	Lenningen Løypelag	15,1 km
Løypene nordvest for Rv. 250	Aust-Torpa	Redalen RK	33,0 km
Nordsinni	Nordsinni	Nordsinni Sportsklubb	9,0 km
Synnfjellet sør	Nord-Torpa	Hugulia Velforening	62,4 km
Synnfjellet øst	Nord-Torpa	Nordre Land RK	9,0 km
Synnfjellet nord	Nord-Torpa	Nye Synnfjelløypene AS	121,0 km
Synnfjellet	Nord-Torpa	Synnfjell Arrangementer SA	5,0 km

4.1.6. TURSTIER

Navn	Beliggenhet	Status
Skjellingshovde turstier (43)	Fra Aurlundsetra til Skjellingshovde på Veståsen. Flesvatnet – Skjellingshovde(4km) opparbeidet av Land Rotary	
Dokka folkesti (42)	Renseanlegget – Aurlund	(Tidligere Dokkastien)
Dokka turstier (65)	Skogsterrenget nord og øst for Dokka	
Dokka Natur- og kultursti (41)	Dokka Camping	
Lunde Tur- og kultursti (44)	Start ved Lunde kirke	
Valatunstien (47)	Torpa	
Aust-Torpa kultursti	Hågåen/Storsveen - Vinjarsetra	

4.1.7. FJELLKLATRING

Navn	Beliggenhet	Status
Jarberget klatrefelt (31)	Høljerast	Klatreruter med varierende vanskelighet
Aurlund klatrefelt	Dokka, Aurlund	Klatrefelt med enkle ruter tilrettelagt for barn 2013

4.1.8. BADEPLASSER

Navn	Beliggenhet	Status
Grønvoldsdammen (32)	Torpa, v/Grønvold Sag og Mølle	Parkering, badeplass og sanitærbygg
Våten Badeplass (33)	Dokkadeltaet, v/Fjordheim	Parkering, bakland og toalett.
Øiom Badeplass (34)	Nordsinni, nord for Øiomsbrua	Parkering, bakland og toalett.
Sagbakkdammen (35)	Vest-Torpa	Ingen tilrettelegging
Møllerstufossen (36)	Nordsinni v/riksveg 33	WC P-plass Kulturminner
Brovoldshølen (50)	Dokkaelva ved Helselagets hus	Istandsatt 2005 og 2010
Dokka Badeplass (51)	Døhlsholmen, Dokka	Planlegges. Usikker.
Dokka Camping (52)	Utgravd dam, Dokka Camping	Tatt i bruk 2004
Hugulitjern (45)	Hugulia, Nord-Torpa	Tilskudd 2005
Ulsjøen (16)	Vest-Torpa	Tilskudd 2007
Kolbjørnshusbrua (28)	Ved Dokka	Tilskudd 2009
Kampbekkdalen (67)	Dal, Nord-Torpa	Tilskudd 2010

4.1.9. OMRÅDER TILRETTELAGT FOR BEVEGELSESHEMMEDE

Navn	Beliggenhet	Status
Dokkastien (42)	Renseanlegget - Brurud	Rustes opp til Folkesti
Folungtjern Fiskebrygge(37)	Synnfjellet	
Damtjern (68)	Nordsinniåsen (Thomlebygda)	

4.1.10. KULTURMINNER AV INTERESSE FOR FRILUFTSLIVET

Navn	Beliggenhet	Status
Dokkfløy Fløyterpark (38)	Dokkfløy	
Kjølsjødammen (39)		
Helleristingene ved Møllerstufossen (36)	Nordsinni, v/riksveg 33	Nærområde, dagstuumråde

4.1.11. MYE BRUKTE FRILUFTS-OMRÅDER

Område	Klasse	Tilrettelegging
Synnfjell	Dagstur område, Sommer/vinter	Mange merkede og preparerte skiløyper. Få vinter-parkeringsplasser. Få merkede turstier.
Aust Torpaåsen	Dagstur område. Sommer/vinter.	Merkede og preparerte skiløyper. Løypenettet henger sammen med løypenettet i Lillehammer og Gjøvik. Få vinterparkeringsplasser. Ingen merkede turstier.

Nordsinni åsen	Nær-og dagstur- område Sommer/Vinter	Merkede og preparerte skiløyper. Svært begrenset antall vinter-parkeringsplasser. Flere km merkede turstier. Området bør kunne knyttes sammen med tilstøtende område i Vest Torpa.
Vest Torpa	Nærområde Vinter/Sommer	Merkede og preparerte skiløyper. Bra parkeringsmuligheter ved Skogtun. En merket tursti.
Østsinniåsen	Nærområde Vinter/sommer	Godt utbygd skiløypenett, gode fasiliteter og parkering. Skiløypene har tilknytning til løypenettet i Gjøvik, men ikke til løypenett i Søndre Land. Ca. 25 km turstier. Merking planlegges sommeren 2012.
Veståsen	Nærområde Sommer/vinter	Merkede og preparerte skiløyper med sammenknytning til løypenett i S. Land. Begrensede vinterparkerings-plasser. Flere merkede turstier. Stinett under utvikling.
Leppadalen/Stuveåsen	Nær- og dagsturområde Sommer/vinter	Få merkede og preparerte skiløyper. Svært begrenset med vinter-parkeringsplasser. Ingen merkede turstier. Kanskje et område det ville være naturlig å beholde som et område for framtidig "villmarksfriluftsliv" uten tilrettelegging?
Etna elv fra grense Etnedal til Randsfjorden	Nær- og dagsturområde Sommer	Nærområde for dagsturer, padling, bading, fiskeing m.m. Behov for økt tilgjengelighet.
Randsfjorden	Nær- og dagsturområde Sommer	Nærområde for dagsturer, båtliv, padling, bading, fiskeing m.m.
Dokka	Nær- og dagsturområde Sommer	Turstier med utgangspunkt forskjellige steder i Dokka.

4.1.12. ANDRE ANLEGG

Navn	Beliggenhet	Status
Parken Skatepark (66)	Dokka Sentrum	Nye betongelementer 2011
Klatreskog for barn 2 anlegg	Dokka, Grandgard	Etablert 2014

4.2. AKTIVITET

I et forsøk på å registrere uorganisert og/eller egenorganisert aktivitet ble det i forbindelse med revideringen i 2001 utarbeidet et eget skjema. Det ble tidlig i planprosessen vedtatt å bruke samme skjema i revidert utgave også ved revideringen i 2005, 2010 og 2015. Skjemaet ble distribuert til det en hadde grunn til å tro var aktuelle lag og foreninger i kommunen (idretts- og friluftslivlag, velforeninger m.fl.). Det ble også orientert om registreringen av aktivitet på det åpne møtet 21. oktober 2015.

Registreringen av aktivitet er derfor hovedsakelig gjort gjennom kulturkontorets foreningsregister og medlemstallene i de ulike lag/foreninger. Den uorganiserte/egenorganiserte aktiviteten som helt klart finner sted er derfor dårlig belyst. Det som kommer klarere og klarere til syne er behovet for turstier nærmiljøanlegg og andre ”grønne” områder for uorganisert fysisk aktivitet.

Pr. 1. april 2016 var det i kulturkontorets foreningsregister registrert 44 lag i kategorien ”Sport, idrett og friluftsliv” (5 av disse er undergrupper av et hovedlag). I tillegg må en regne med at en del av de 24 registrerte Velforeningene driver eller arrangerer ulike former for fysisk aktivitet. Det same gjelder noen av kommunes 15 barne- og ungdomslag. Også i kategoriene ”Andre lag og foreninger” og ”Humanitære foreninger” finnes det trolig enkelte lag som organiserer fysisk aktivitet (f.eks. Naturvernforbundet og Røde Kors).

Mange av kommunens lag i kategorien ”Sport, idrett og friluftsliv” søker årlig om kommunale tilskudd til drift og drift av anlegg. Gjennom disse søknadene får kommunen en viss oversikt over det totale antallet medlemskap. På bakgrunn av oppgitte medlemskap i søknadene om kulturmidler i 2001, 2006, 2011 og 2016 har en satt opp følgende oversikt:

	Medlemskap pr. juni 2001	Medlemskap pr. juni 2006	Medlemskap pr. juni 2011	Medlemskap pr. april 2016
Under 18 år	1214	1031	1284	1235
Over 18 år	2318	1871	1652	2178
Totalt	3532	2902	2936	3413

Kommentarer til tabellen:

- Tabellen tar for seg medlemskap, ikke hvor mange personer som er medlemmer. Et ukjent antall personer er medlem i flere foreninger.
- Ikke alle aktuelle lag/foreninger søker om kulturmidler. Oversikten er derfor ikke fullstendig. De fleste store foreningene er med i oversikten. Tallene er derfor minimumstall. De riktige tallene for antall medlemskap er høyere - hvor mye vet vi ikke.
- Sammenligningen mellom medlemskap og befolkningen blir noe skjev, da en på skjemaet for søknad om kulturmidler oppgir antall medlemskap over og under 18 år. Mens en i oversikten over befolkningstallene har med 19-åringene i yngste gruppe.

Uavhengig av disse usikkerhetene ser en at en svært stor del av befolkningen deltar og/eller på en eller annen måte engasjerer seg i organisert idrett og fysisk aktivitet. I tillegg vet vi at mange driver uorganisert fysisk aktivitet alene eller sammen med andre i mer tilfeldig sammensatte grupper. Muligheten for å drive fysisk aktivitet antas derfor å ha stor betydning for befolkningen sett under ett. Antall medlemskap sank betydelig fra 2001 til 2006, for så å ligge relativt stabilt på i overkant av 2900 i 2006 og 2011. Fra 2011 til 2016 har medlemstallet steget igjen, slik at det nå nesten er på samme nivå som for 15 år siden. Det betyr at antall medlemskap har steget fra 43% av kommunens innbyggertall til i overkant av 50% på fem år. Om økningen i antall medlemskap også betyr at det er flere personer som er medlem i et idrettslag vet vi ikke.

5. HANDLINGSPROGRAM - ANLEGG, OMRÅDER OG AKTIVITET

5.1. ANALYSE AV ANLEGGSSITUASJONEN

5.1.1. ANLEGG OG OMRÅDER FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET - SOMMER
Generelt må en nå kunne si at situasjonen når det gjelder anlegg og områder for idrett og fysisk aktivitet om sommeren er svært god. Det siste store anlegget som ble realisert var kunstgressbanen på Brovold, som ble ferdigstilt høsten 2012. Anlegget ble bygget av Nordre Land IL med spillemiddeltilskudd og kommunalt tilskudd.

- Nordre Land har de fleste aktuelle anleggstyper, men mangler et moderne anlegg for friidrett -

Kommunestyret bevilget i 2009 og 2010 midler til bygging av to ballbinger med kunstgress på 40x20m i tilknytning til skolene i Torpa og på Dokka. Ballbingene ble realisert i 2011.

Standarden på anleggene varierer fortsatt en del. Her finner vi anlegg fra de "nedslitte/utslitte" til nye moderne anlegg. Standarden henger i mange tilfeller sammen med drift og vedlikeholdsrutinene - som også varierer sterkt fra anlegg til anlegg.

Kommunens største idrettslag og anleggsutbygger, Nordre Land IL, har gjennom de siste årene i høy grad bidratt til en positiv utvikling. Laget som helhet, og undergruppene i laget, har definert sine anleggsbehov og planlagt nye anlegg etter dette. Det som nå gjenstår er hovedsakelig rehabiliteringsprosjekter. Ikke minst gjelder dette friidrettsanleggene, grusbanen og tribuneanlegget på Dokka Stadion. Når det gjelder friidrettsanlegget, engasjerte kommunen Multiconsult AS til å utarbeide forprosjekt med kostnadsoverslag. Forprosjektet ble overlevert kommunen i februar 2015, og konkluderer med at banen kan rehabiliteres til et moderne friidrettsanlegg med fast dekke, men at kostnadene vil bli relativt høye – ikke minst fordi hele friidrettsanlegget må isoleres, og fordi støttemuren ut mot grusbanen må/bør skiftes ut. Det er pr. august 2016 ikke fattet endelig vedtak i saken.

Høsten 2015 ble det lansert planer om en asfaltert rullerløype i nærheten av Spåtind Sport Hotel i Nord Torpa med Torpa IL som mulig utbygger, men det er i august 2016 usikkert om disse vil bli realisert. Torpa IL søkte i januar 2016 om spillemidler til et mindre idrettsbygg i tilknytning til Åmot stadion.

Det er under revideringen av kommunedelplanen ikke fremkommet planer om nye anlegg eller rehabilitering av eksisterende anlegg for motorsport. Ut i fra dette synes det som om behovet for slike anlegg er dekket. Avsetting av arealer og annen tilrettelegging for motorsport må eventuelt komme som en følge av dokumentert behov.

For å bedre utnyttelsesgraden der denne ikke er maksimal bør en satse på økt sambruk av anlegg. En vil gjennom denne planen oppfordre anleggseierne til å utvide samarbeidet om bruken av anlegg og videreutvikle samarbeid i alle former til beste for utøvere og brukere i alle kategorier.

5.1.2. ANLEGG OG OMRÅDER FOR IDRETT OG FYSISK AKTIVITET - VINTER

Når det gjelder ordinære anlegg for skigåing (turløyper, trenings- og konkurranseløyper og lysløyper) tyder mye på at dagens behov langt på veg er dekket. Noen vil likevel hevde at det skulle vært etablert flere tur- og lysløyper i nær tilknytning til Dokka. Usikre snøforhold i lavereliggende strøk gjør dette mindre hensiktsmessig enn det ellers ville vært. Det er likevel viktig at de løypene som eksisterer faktisk brøytes når det er snø.

Med tanke på framtidige nasjonale arrangementer har NLI i lengre tid arbeidet med planer for rehabilitering av ski- og skiskytterstadion på Snauhaug. Tidsperspektivet er fortsatt usikkert, og en videre utbygging er bl.a. avhengig av gode avtaler vedr. disponering av grunn.

- Nordre Land har mange flotte skiløyper, men mangler et moderne ski- og skiskytterstadion -

Nordre Land mangler i dag hoppbakker over K-30, og skihoppere fra kommunen vil derfor ganske raskt måtte reise ut av kommunen for å finne aktuelle bakkestørrelser. Av hensyn til snøproblematikken burde en eventuell K-50 bakke bygges i høyden,

men miljøet er lite og det vil være lite effektivt å skulle drifte to hoppanlegg på to forskjellige steder. NLI foreslo derfor i sin tid å bygge en K-50 hoppbakke i Smeby. Her er imidlertid plassen så liten at det vil være en utfordring å bygge en så stor bakke uten at det går utover de andre anleggene i Smeby og sikkerheten for brukerne av disse. Dessverre er bakkeanleggene i Etnedal og Søndre Land ute av drift, slik at hoppere fra Nordre Land nå må reise til Bagn, Raufoss, Gausdal eller Lillehammer for å hoppe i bakker større enn K-30.

Bortsett fra alpinanlegget i tilknytning til Spåtind Høyfjellshotell og skitrekene i Smeby og Dæhli, er Nordre Land uten ordinære anlegg for alpint. Alpinanlegget ved Spåtind Høyfjellshotell er nå i drift igjen, og det foreligger planer for videre utbygging. Behandlingen av Kommunedelplan for Synnfjell Øst vil ha betydning for realiseringen av planene. Utøvere av alpint, telemark og snowboard fra Nordre Land som ønsker større utfordringer enn disse anleggene kan gi, må reise til anlegg i kommuner som Nord Aurdal, Lillehammer eller Øyer for å utøve sin idrett.

Ishockey og hurtigløp på skøyter har anlegg på Brovold Stadion. Behov for skøyteanlegg dekkes ellers i form av mindre isflater på nærmiljøanleggsnivå. De to siste vintrene har rundbanen på Dokka stadion blitt islagt.

Hundekjøring står sterkt i Nordre Land og flere steder er forholdene lagt spesielt til rette for denne aktiviteten.

Det foreligger pr. i dag ingen planer om ishall i Nordre Land, og det er heller ikke dokumentert behov for et slikt anlegg.

Både lag/foreninger og kommunen må finne fram til stimuleringsiltak som motiverer til en større bruk av anleggene og områdene om vinteren. Utbyggingen av nærmiljøanleggene i Dæhli, Smeby, Gry og Åvella vil trolig få stor betydning for rekrutteringen til vinteridrett i årene som kommer.

5.1.3. HALLIDRETTER

De typiske hallidrettene utøves i Dokkahallen, skolenes gymsaler, den nye svømmehallen på Dokka og svømmebassenget på Torpa Barne- og ungdomsskole. For flere enkeltidretter er kapasiteten i dag for liten til å dekke behovet. Svømmehallen på Dokka ble åpnet i mars 2006, og har åpent for publikum to dager pr. uke. Publikumsbadingen drives av svømmegruppa i NLI, som også disponerer bassenget til svømmetrening.

Behovet for treningstid i hall er større enn det en greier å imøtekomme i Dokkahallen. I forbindelse med rehabiliteringen av Dokka Ungdomsskole ble den gamle gymsalen fjernet. Dokkahallen ble samtidig rehabilitert, bl.a. for å få en bedre utnyttelse. Det ble også tegnet ny flerbrukshall vegg i vegg med svømmehallen, men denne ble fjernet fra planene av økonomiske grunner. Situasjonen for flere typiske hallidretter, som for eksempel turn og håndball, er prekær, og det er ingen tvil om at manglende hallkapasitet er en begrensende faktor både når det gjelder antall utøvere og aktivitetsnivået for de som deltar.

Etter påtrykk fra nærmiljøet ble det i løpet av forrige planperiode igangsatt prosjektering av en ny idrettshall i tilknytning til skolen i Torpa. Anlegget ble i 2015 flyttet fra langtidsprogrammet til det prioriterte handlingsprogrammet for anleggsutbygging, men endelig vedtak om bygging er ikke fattet.

5.1.4. NÆRMILJØANLEGG

Nordre Land IL har de siste årene bygd innholdsrike og attraktive nærmiljøanlegg i Dæhlibygda, Smeby (Smebyanlegget består av både ordinære anlegg og nærmiljøanlegg), på Østsinniåsen og ved Mæhlum. Torpa IL har, i samarbeid med skolen, vært en pådriver for ballbingen ved TBUS, og har også engasjert seg i planlegging av flere anleggsenheter med nærmiljøanleggstatus i tilknytning til skolen. Nordsinni Sportsklubb har dessuten bygget sandvolleyballbane med nærmiljøanleggstatus i tilknytning til Baggerudmoen.

Oppfølging av reguleringsplanen for skoleområdet på Dokka og videre utbygging av skoleområdet i Torpa har vært en av de viktigste kommunale oppgavene relatert til fysisk aktivitet i forrige planperiode.

Som en del av utviklingen av kommunesenteret Dokka, bør kommunen avsette og opparbeide arealer for lek og fysisk aktivitet i Dokka sentrum. Slike anlegg bør delfinansieres med spillemidler til nærmiljøanlegg og innarbeides i prioritert handlingsprogram.

Behovet for nye nærmiljøanlegg må også sees i sammenheng med etableringen av rene lekeplasser og grøntområder i tilknytning til de enkelte bomiljøene. Kommunen bør, både gjennom egen aktivitet og tilskudd til private, legge til rette for slike anlegg og områder.

- bedre utnyttelse av skolenes uteområder har de siste årene vært kommunens viktigste oppgave relatert til fysisk aktivitet -

Det finnes i dag en rekke lekeplasser og grøntområder som burde vært opprustet. I noen tilfeller vil dette være en kommunal oppgave, mens f.eks. velforeninger og borettslag bør kunne ta ansvar for lokale anlegg. En del av disse "grønne stedene" kan vise seg å ha potensial til å

videreutvikles til nærmiljøanlegg, - hvis det skulle være ønskelig. Det presiseres at det også er viktig å beholde rene naturområder som kan brukes til lek

5.1.5. FRILUFTSLIV

Nordre Land kommune er rik på områder som egner seg for utøvelse av mange typer friluftsliv både sommer og vinter.

SOMMER

Stier og turveger:

I de senere år har det etter hver blitt ryddet og merket flere tur-, kultur- og naturstier forskjellige steder i kommunen. I tillegg til turstinettet i Synnfjellet, kjenner kommunen i dag til følgende tilrettelagte stier: Valatunstien og kulturstien mellom Hågåen/Storsveen til Vinjarsetra på Aust Torpa, Lunde kultursti på Vest Torpa, merket sti fra Nordsinni ungdomskole til Sogn, Folkestien med utgangspunkt i rensaneanlegget på Dokka (og tilknyttede stier ved Dokka), merkede stier på Veståsen syd for Akksjøen og merkede stier på Nordsinniåsen.

Det er et visst behov for koordinering av stietableringene. Prosjektgruppa har i løpet av planprosessen ikke mottatt konkrete innspill eller ønsker om nye stier. Potensialet for nye merkede stier er stort. En kan f.eks. godt tenke seg at merking av stier til kulturminner og andre «severdigheter» vil åpne nye områder for publikum, og kanskje til og med føre nye brukergrupper ut på tur? Fokus framover bør likevel først og fremst være vedlikehold, merking og aktivitetsskapende tiltak. "Å gå tur" er en folkesport i Norge og en av de mest benyttede formene for fysisk aktivitet. Turgåing kan bedrives av de fleste, er en skånsom form for trim og gir relativt god treningseffekt. I den grad det oppstår nye behov for turstier og/eller oppgradering av eksisterende stier bør dette prioriteres av kommunen. Kommunen bør eventuelt selv initiere nye stiprosjekter i områder som mangler gode turstier i dag. Turgåing foregår også i høy grad på veger og gang- og sykkelveger. Om dette kan defineres som friluftsliv er heller tvilsomt, men trenings- og helseeffekten må antas å være tilnærmet den samme. Gang- og sykkelvegene på Nordsinni og mot Odnas benyttes flittig til både turgåing, sykling og trening med rulleski og rulleskøyter. Utbygging av gang- og sykkelveger er derfor ikke bare et trafikksikkerhetstiltak, men et viktig virkemiddel for å skape økt fysisk aktivitet. Slik sett burde det monteres gatelys på både eksisterende og framtidige gang- og sykkelveger.

Badeplasser:

Det er pr. i dag ti badeplasser som kan sies å være tilrettelagt som offentlig badeplass: Grønvoll på Aust Torpa, Øyom på Nordsinni, Våten (Fjordheim) på Vestsida, Brovoldhølen ved Helselagets hus, Møllerstufossen på Nordsinni, Kambekkdalen i Nord-Torpa, Kolbjørnshusbrua ved Dokka, Hugulitjern i Hugulia, Ulsjøen i Vest-Torpa og en utgravd dam i tilknytning til Dokka camping. Etter at det i løpet av 2004 og 2005 ble etablert badeplasser på Dokka Camping og ved Helselagets hus, har kommunen inntil videre ikke arbeidet videre med planene om badeplass på Døhlsholmen.

I tillegg til de tilrettelagte badeplassene bades det selvsagt en rekke andre steder i kommunen, som for eksempel Sagbakkdammen på Vest-Torpa.

VINTER

Skiløypenettet i Nordre Land er omfattende, og vinteren 2016 ble det brøytet 576,1 km skiløyper med tilskudd fra kommunen, mot 494,4 km i 2011. I tillegg ble det gitt et kommunalt tilskudd på kr. 10.000,- til 110 km løyper for hundekjøring. Samlet utgjorde disse tilskuddene kr. 1.000.000,- for sesongen 2016 mot kr. 220.000,- sesongen 2011. I forrige revidering la en i kommunens plan for idrett og fysisk aktivitet opp til en økning av tilskuddet fra 220.000,- til 390.000,- i planperioden. At tilskuddet faktisk ble økt til en million, er resultatet av politiske prioriteringer i løpet av planperioden. Økningen har gjort det mulig for løypebrøyterne å brøyte flere kilometer skiløype med stadig høyere kvalitet, og derigjennom bidratt til bedre skimuligheter for så vel fastboende som hytteeiere og tilreisende. Noen steder kan det fortsatt være aktuelt å endre eller forlenge eksisterende løypetraseer for eksempel for å koble ulike løypenett sammen, mens det andre steder kan være aktuelt å legge ned løyper eller deler av løyper. Dette er et arbeid som pågår kontinuerlig i forkant av den årlige fordelingen av tilskudd til løypebrøyting. Som et ledd i arbeidet med å øke bruksfrekvensen legges nå i stadig økende grad løypekart og andre opplysninger ut på internett (f.eks. skisporet.no) av de enkelte løypebrøyterne.

FRILUFTSOMRÅDER

Åsområdene og Synnfjellet er alle gode friluftsområder, men det mangler i stor grad tilrettelegging som informasjonstavler, parkeringsarealer ved viktige innfallsporter, mm. Nærmere informasjon om områdene i kapittel 4.1.11. side 30.

5.1.6. ØNSKER, BEHOV - ØKONOMI

Høsten 2015 gjennomførte prosjektgruppa en registrering av lag og foreningers utbyggingsplaner. Det ble lagt fram konkrete planer med kostnadsoverslag, finansieringsplan og ønsket oppstartsår. Ved revidering av kommunedelplanen i 2006 ble det innført lokale kategorier der bl.a. nye ordinære anlegg måtte finansieres uten kommunal tilskudd og det kommunale tilskuddet til rehabiliteringer og nyanlegg ble redusert fra 1/3 til 20%. Ordningen ble videreført i 2011, til tross for at idrettslagene ønsket at den gamle ordningen med en tredeling av kostnadene mellom anleggseier, kommune og stat (spillemidler) blir gjeninnført.

I forrige planperiode har tilskuddet til lagseide anlegg økt fra kr. 570.000,- i 2011 til kr. 600.000,- i 2014 og 2015. Ved den årlige rulleringen av det prioriterte handlingsprogrammet vedtok kommunestyret i desember 2015 å redusere tilskuddet til anleggsutbygging til kr. 521.000,- i 2016. Ut i fra en samlet vurdering av behovet for kommunale midler til ulike formål foreslår plangruppa å redusere tilskuddet ytterligere i kommende planperiode – slik det fremgår av prioritert handlingsprogram for anleggsutbygging (kapittel 5.2). Plangruppa tar forbehold om at det i løpet av planperioden (eller på et senere tidspunkt) kan bli nødvendig å øke tilskuddet til anleggsbygging igjen, dersom det viser seg at store nyetableringer og/eller rehabiliteringsprosjekter prioriteres.

Plangruppa foreslår at ordningen med lokale kategorier opprettholdes, og at det kun vil være kommunale anlegg og lagseide anlegg med ekstraordinært tilskudd som plasseres i kategori I. Nærmiljøanlegg og rehabiliteringsprosjekter plasseres i kategori II, mens nye ordinære anlegg plasseres i kategori III uten kommunalt tilskudd.

Inndeling i lokale anleggskategorier:

Kategori I:

Høyt prioriterte anlegg. Kommunale anlegg og lagseide anlegg med ekstraordinært kommunalt tilskudd.

Kategori II:

Prioriterte anlegg. Lagseide nærmiljøanlegg og rehabiliteringsprosjekter med kommunalt tilskudd på 20% av totalkostnaden.

Kategori III:

Lavere prioriterte anlegg. Lagseide anlegg som realiseres uten kommunalt tilskudd, men med prioritet i forhold til spillemidler.

Kategori IV:

Ikke prioriterte anlegg. Lagseide anlegg som evt. realiseres uten kommunalt tilskudd eller prioritert i forhold til spillemidler.

Andre forutsetninger:

- Kommunens tilskudd til bygging og rehabilitering av idrettsanlegg og nærmiljøanlegg tilpasses så langt det er mulig behovet.
- Lagenes ønsker om utbyggingstakt og oppstartsår imøtekommes så langt det er praktisk og økonomisk mulig.
- De innmeldte anleggsplanene vurderes som realistiske, og i tråd med innbyggernes behov for anlegg og områder for idrett og friluftsliv.
- Anlegg som allerede er bygd støttes ikke økonomisk av kommunen i kommende fireårsperiode.
- Nærmiljøanlegg, rehabiliteringsprosjekter og eventuelle anlegg som vurderes som særlig betydningsfulle plasseres i lokal kategori II.
- Ordinære nyanlegg plasseres normalt i kategori III.
- Nybygging av idrettsbygg, d.v.s. klubbhus, garderobebygg e.t.c., har i de to siste periodene ikke blitt støttet økonomisk av kommunen. Denne praksisen videreføres gjennom at idrettsbygg plasseres i lokal kategori III.
- For å sikre en best mulig utnyttelse av kommunens ressurser gis det bare unntaksvis kommunalt tilskudd til lagseide anleggsenheter som det ikke ytes spillemidler til.

5.2. PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM - ANLEGGsutbygging

Det prioriterte handlingsprogrammet rulleres årlig og viser når hvert enkelt anlegg skal påbegynnes. Handlingsprogrammet viser også anleggets totale kostnad og hvordan finansieringen er fordelt mellom stat (spillemidler) kommune og anleggseier/utbygger. Der f.eks. det kommunale tilskuddet er delt over flere år går også dette frem av handlingsprogrammet. Prioritert handlingsprogram for perioden 2017 – 2020 viser at behovet for kommunale tilskudd til bygging og rehabilitering av anlegg reduseres fra kr. 521.000,- i 2016 til kr. 45.000,- i 2017, for så stige igjen til kr. 280.000,- i 2018.

Prioritert handlingsprogram 2017 – 2020 presenteres på neste side. Tre av anleggene under «ordinære anlegg» er markert med rødt fordi det pr. august 2016 er uavklart om, og i så fall når de realiseres.

A. ORDINÆRE ANLEGG																					
Anlegg, tilrettelegging og tiltak	Lokal kat.	Ansv.	Sted	Totalt kostnad			Anleggstart - finansiering (i 1000 kr.)														
				Sum	K	Utbt.	2017			2018			2019			2020			Rest		
							K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR			
1. Idrettshus	III	TIL	Åmot	500	0	0	167	333	0	167	333	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
2. Skiløype	III	TIL	N-Torpa	2100	0	0	700	1400	0	700	1400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3. Rulleskitråse (asfalt)	III	TIL	N-Torpa	2100	0	0	700	1400	0	700	1400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
4. Lysanlegg skirulleleski	III	TIL	N-Torpa	2100	0	0	700	1400	0	700	1400	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5. Friidrettsanlegg ** R	I	NLK	Dokka s	12500	10500	0	2000	0	0	10500	2000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
6. Flerbrukshall **	I	NLK	TBUS	50000	40000	0	10000	0	0	40000	10000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
7. Skistadion (utv.) R	II	NLI	Snauha.	2100	420	0	700	980	0	0	250	700	980	150	0	0	20	0	0	0	0
8. Skiskyterstadion R	II	NLI	Snauha.	2100	420	0	700	980	0	0	150	700	980	150	0	120	0	0	0	0	0
9. Snøprod.anlegg	III	NLI	Snauha.	2100	0	0	700	1400	0	0	0	700	1400	0	0	0	0	0	0	0	0
10. Lysløype	II	TIL	A-Torpa	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
11. Varmestue	III	NLI	Mæhlum	2100	0	0	700	1400	0	0	700	1400	0	0	0	0	0	0	0	0	0
* Aktivitetsanlegg HC	I	NLI	Brovold	4308	1232	1187	698	2174	45	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum ordinære anlegg				82008	52572	1187	17765	11467	45	2267	4533	50900	14800	4760	300	0	140	0	0	0	0

B. NÆRMILJØANLEGG																					
Anlegg, tilrettelegging og tiltak	Lokal kat.	Ansv.	Sted	Totalt kostnad			Anleggstart - finansiering (i 1000 kr.)														
				Sum	K	Utbt.	2017			2018			2019			2020			Rest		
							K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR			
1. Flerbruksanlegg	I	NLK	DBS	150	75	0	75	0	75	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Sum nærmiljøanlegg				150	75	0	75	0	75	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

SAMMENDRAG																					
Anlegg, tilrettelegging og tiltak	Lokal kat.	Ansv.	Sted	Totalt kostnad			Anleggstart - finansiering (i 1000 kr.)														
				Sum	K	Utbt.	2017			2018			2019			2020			Rest		
							K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR	K	SPM	PR			
Sum ordinære anlegg				82008	52572	1187	17765	11467	45	2267	4533	50900	14800	4760	300	0	140	0	0	0	0
Sum nærmiljøanlegg				150	75	0	75	0	75	75	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totalsum				82158	52647	1187	17840	11467	120	2342	4533	50900	14800	4760	300	0	140	0	0	0	0
Hvorav tilskudd lagiforeninger					2147	1187			45		400				300		140				
Egenandel kommunale anlegg					50575	0			75		50500				0		0				

* = Anlegg uten prioritering står oppført i handlingsprogrammet fordi de har tilgode kommunale tilskudd og/eller spillemiddeletilskudd.

Lokale anleggs-kategorier:

Kategori I: Høyt prioriterte anlegg. Kommunale anlegg og lagseide anlegg med ekstraordinært kommunalt tilskudd.

Kategori II: Prioriterte anlegg. Lagseide nærmiljøanlegg og rehabiliteringsprosjekter med kommunalt tilskudd på 20% av totalkostnaden.

Kategori III: Lavere prioriterte anlegg. Lagseide anlegg som realiseres uten kommunalt tilskudd, men med prioritet i forhold til spillemidler.

Kategori IV: Ikke prioriterte anlegg. Lagseide anlegg som evt. realiseres uten kommunalt tilskudd eller prioritert i forhold til spillemidler.

5.3. UPRIORITERT LISTE OVER LANGSIKTIGE BEHOV FOR ANLEGG

I tillegg til den detaljerte oversikten for kommende fireårsperiode (prioritert handlingsprogram 2017 – 2020), skal planen gjennom en uprioritert liste over langsiktige behov for anlegg synliggjøre behov og planer i påfølgende år. Denne listen vil naturlig nok alltid være mindre detaljert, men også her skal i utgangspunktet oppstartsår og total kostnad antydes. Imidlertid ligger byggestart for disse anleggene så langt fram i tid at det i mange tilfeller vil skje endringer under vegs, ikke minst når det gjelder anleggets kostnad. Etter hvert som det prioriterte handlingsprogrammet rulleres er det naturlig å hente inn aktuelle anlegg fra listen av over langsiktige behov. Sammenhengen mellom prioritert handlingsprogram og uprioritert liste for langsiktige behov gjør det mulig for kommunen så vel som anleggsutbyggerne å planlegge på lang sikt. Behovsdokumentasjon og kostnadsoverslag for anleggene i langtidsprogrammet utarbeides i løpet av kommende fireårsperiode.

I løpet av planprosessen har det ved denne revideringen ikke kommet innspill om anlegg med planlagt oppstart etter 2020. De anleggene som var plassert i langtidsprogrammet i den gamle planen er enten flyttet inn i prioritert handlingsprogram eller ansett som uaktuelle.

Det er tidligere avsatt kr. 300.000,- å bytte ut treelementene i skateparken ved Parken ungdomsklubb med betongelementer. Tiltaket er satt på vent, da det planlegges omlegging av Skredder Engs gate, slik at skateparken må flyttes. Pr. august 2016 er dette det eneste anlegget på den uprioriterte listen over langsiktige behov for anlegg.

Dersom det i planperioden oppstår behov for å gjøre vesentlige endringer av planen må dette behandles på samme måte som revisjon av planen (f.eks. at helt nye større anlegg som ikke er i samsvar med planens målsettinger, tas inn).

Anlegg/område/sted	Ansvarlig	Anslått utbyggingskostnad	Planlagt oppstart
Skatepark, Dokka (flytting/rehab.)	Nordre Land kom.	600.000	2021

5.4. DRIFT OG VEDLIKEHOLD AV ANLEGG

5.4.1. EKSISTERENDE ANLEGG - 2016

Anlegg	Eier/driver	Årlig utgift	Årlig inntekt	Driftsresultat
Dokka Flyplass	Land Flyklubb	294.569	273.989	- 20.580
Baggerudmoen Stadion	Nordsinni Sportsklubb	155.356	152.582	- 2.774
Lundemoen Klubbhus	Vest-Torpa Ungd.lag	66.600	56.500	- 10.100
Skogtun	Vest-Torpa Ungd.lag	86.300	72.000	- 14.300
Lundekollen og lysløypa	Vest-Torpa Ungd.lag	81.700	68.000	- 13.700
Lundemoen	Vest-Torpa Ungd.lag	30.050	30.500	450
Snauhaug Skistadion	Nordre Land Idrettslag	112.923	0	-112.923
Brovold Stadion	Nordre Land Idrettslag	429.912	95.300	-334.612
Smeby Idrettsanlegg	Nordre Land Idrettslag	79.463	5.200	-74.263
Dæhli Nærmiljøanlegg	Nordre Land Idrettslag	75.927	0	-75.927
Dokka Tennis- og Sandvolleyballanlegg	Nordre Land Idrettslag	0	0	0
Gutukollen	Nordre Land Idrettslag	68.503	3.000	- 65.503
Åvella	Nordre Land Idrettslag	18.077	0	- 18.077
Diverse andre anlegg	Nordre Land Idrettslag	0	0	0
Åmot Stadion	Torpa Idrettslag	47.087	0	- 47.087
Torpa Skytebane	Torpa Skytterlag	415.711	553.976	138.265
Nordre Land Sentralskyteb.	Nordre Land Skytterl.	144.530	0	- 144.530
Solheim Skytterhus	Framsteg Ungdomslag	41.610	24.075	- 17.535
Ringen Stadion	Dokka Sportsklubb	16.310	0	- 16.310
Vinjarmoen Motorbane	NMK Fluberg	399.345	276.301	- 123.044
Totalt lagseide anlegg				- 2.155.939
Dokkahallen	Nordre Land Kom.			144.325
Dokka Stadion	Nordre Land Kom.			- 298.613
Dokka Svømmehall	Nordre Land Kom.			- 150.000*
Totalt kommunale anlegg				- 304.288
Totalt lagseide og kommunale anlegg				-2.460.227

Oversikten fra 2015 viser at kommunale og lagsdrevne idretts- og nærmiljøanlegg hadde en netto utgift til drift og vedlikehold på tilsammen kr. 1.425.550,-. De kommunale anleggene utgjorde kr. 175.355,-. Sammen med det kommunale tilskuddet til drift av lagseide anlegg på kr. 250.000,- utgjorde kommunes bidrag til drift av anlegg kr. 425.355,-. Dette utgjør i underkant av 30% av totalkostnaden (mot 21% i 2010, 35% i 2006 og 50% i 2000). Ser man på tilskuddet til lagseide anlegg isolert dekker kommunen 20% av lagenes utgifter (tilskudd 2016 med utgangspunkt i regnskap 2015). I tillegg til det generelle driftstilskuddet til anlegg, bevilget kommunen i 2016 kr. 1.000.000,- til brøyting av skiløyper og kr. 35.000,- til drift av lysløyper. Tar en disse tilskuddsordningene med i betraktning utgjorde kommunens bidrag til drift av løyper og anlegg kr. 1.460.355 mot kr. 762.288,- i 2010.

Prosjektgruppa har brakt i erfaring at mange av anleggene som ikke leies ut heller ikke har inntekter. En del av anleggene i oversikten ovenfor eies og driftes av hovedlaget, mens utgifter og inntekter i forbindelse med arrangementer/aktiviteter belastes/tilfaller undergruppene i laget. Til nå har det kommunale driftstilskuddet blitt fordelt ut i fra netto driftsresultat for hvert enkelt anlegg. Etter en totalvurdering konkluderer prosjektgruppa med at denne ordningen bør opprettholdes.

*) Det er verdt å merke seg at Dokka svømmehall, driftsmessig er en del av Dokka Ungdomsskole, og at det er stor usikkerhet til hvor store kostnader driften av svømmehallen medfører. Kr. 132.900,- er forsiktig antatt og trolig for lavt.

5.4.2. KOMMUNALE TILSKUDD TIL DRIFT AV LØYPER OG ANLEGG

	2016	2017	2018	2019	2020
Tilskudd til drift av anlegg	250	455	468	482	496
Tilskudd til drift av lysløyper	35	36	37	38	39
Tilskudd til brøyting av skiløyper	1000	1032	1065	1100	1135
Tilskudd til drift av lekeplasser og grønne områder	40	41	42	43	45
Kommunalt tilskudd bygging og drift - totalt	1325	1564	1612	1663	1715
Endring fra budsjett 2016		239	287	338	390

(Beløp i hele 1000)

I 2010 var de samlede driftsutgiftene til lagseide og lagsdrevne anlegg kr. 2.155.939,- mens det kommunale tilskuddet til drift av anlegg var på kr. 210.000. Dette gir en tilskuddsprosent på 9,7%. I 2014 hadde lagenes utgifter økt til kr. 3.084.576,- Det kommunale tilskuddet var på kr. 250.000. Dette betydde at tilskuddsprosenten hadde sunket til 8,1%. Denne utviklingen var ventet – under forrige revidering ble det antydnet at lagenes utgifter til drift av anlegg ville øke til ca. 3 millioner i 2015. Fra 2014 til 2015 skjedde det imidlertid noe uventet; lagenes utgifter sank til kr. 1.250.194,- med det til følge at tilskuddsprosenten steg til 20%. Plangruppa vurderer lagenes utgifter til drift av anlegg som unaturlig lave i 2015, og forventer at utgiftene på nytt øker i årene som kommer. Samtidig er det innmeldt bygging av forholdsvis få nye anlegg. Plangruppa ser det derfor som naturlig og riktig at kommunen stimulerer denne utviklingen ved å øke tilskuddet til drift av anlegg betydelig, og at dette for en stor del finansieres gjennom å redusere tilskuddet til bygging og rehabilitering (se prioritert handlingsprogram side 52 og 53).

5.5. HANDLINGSPROGRAM - AKTIVITET

5.5.1. PRIORITERT HANDLINGSPROGRAM - AKTIVITET

Nr.	Tiltak	Ansvarlig	Økt utgift	Startår
1	Utarbeide digitale ski-, tur- og sykkelkart for Nordre Land	NLK		2017
2	Økt bruk av Idrettsrådet som rådgivende organ i relevante saker	NLK	0	2017
3	Økt stimulering til lavterskel aktiviteter og tur-opplegg	NLK		2017
4	Arrangementsstøtte	NLK	20.000	2019

5.5.2. ANDRE KOMMENTARER TIL TILTAKENE

Administrasjonen bør bli flinkere til å involvere idretten i plansaker og andre relevante saker. Den enkelte saksbehandler bør derfor bevisstgjøres på å bruke Idrettsrådet som rådgivende organ der dette vurderes som relevant.

Kommunedelplanen fra 2011 konkluderte med at overgangen til digitale kart gjorde det unødvendig og uhensiktsmessig å revidere skiløypekartet fra 2002. De fleste løypebrøyterne bruker nå tjenester som skisporet.no til å markedsføre sine løyper. Det bør være et mål for kommunen å utarbeide digitale ski-, tur- og sykkelkart der slike ikke finnes.

Lavterskeltilbud og tur-opplegg som for eksempel Toppturene med Torpa O-lag og Nordre Helselag antas å stimulere til økt aktivitet, og bør vies større oppmerksomhet. Tilskudd til slike tiltak bevilges normalt fra midler avsatt til folkehelseiltak.

5.5.3. KOMMUNALE TILSKUDD TIL DRIFT AV LAG OG PRIORITERTE TILTAK

	2016	2017	2018	2019	2020
Tilskudd til drift av idrettslag	210	217	224	231	238
Arrangementsstøtte	0	0	0	20	21
Gratis leie av Dokkahallen	300	310	320	330	340
Totalt	510	527	544	581	599
Økt behov fra budsjett 2016	0	17	34	71	89

(Beløp i hele 1000)

Aktivitet er, både når det gjelder kvalitet og omfang, avhengig av at de fysiske forutsetningene er lagt til rette. Aktiviteten er målet for utbygging av anlegg og tilrettelegging av områder, og er i så måte indirekte omtalt i kapitlene over.

Selv om mange driver egenorganisert aktivitet, må en regne med at en stor del av den fysiske aktiviteten som drives i kommunen foregår i regi av lag og foreninger. Økende krav, ikke minst når det gjelder økonomi, øker presset på medlemmer og tillitsvalgte. Deler av den tiden som kunne vært brukt til å utøve aktivitet blir i økende grad brukt til å skaffe penger. Økt økonomisk støtte til drift av lag og foreninger vil derfor være med på å sikre aktiviteten i årene som kommer. Kommunens økonomiske situasjon gjør at tilskuddene foreslås holdt på dagens nivå ved at de justeres årlig i.h.t. konsumprisindeksen, d.v.s. med ca 3% pr. år. Forhåpentlig vis vil dette være nok til å opprettholde aktiviteten i frivillige lag og foreninger.

I 2012 innførte Nordre Land kommune gratis leie av Dokkahallen for kommunens lag og foreninger. Denne indirekte støtten verdsettes i 2016 til kr. 300.000,- og utgjør et viktig bidrag til lagenes aktivitet og drift. Det foreslås at Nordre Land kommune viderefører ordningen med gratis leie av Dokkahallen for frivillige lag og foreninger fra Nordre Land. Dersom kommunen vedtar å bygge ny idrettshall i Torpa bør også denne leies ut gratis tillag og foreninger fra Nordre Land. Det må i hvert fall ikke bli slik at byggingen av en ny idrettshall fører til at det innføres halleie.

Opprettelse av den tidligere foreslåtte ordningen med støtte til arrangementer der ikke konkurransepregede aktiviteter og det sosiale aspektet prioriteres foreslås på nytt fra 2019. En forutsetter at barn og familier er i målgruppen for arrangementer som får slik støtte.

6. KILDER OG HENVISNINGER

- Idrettsmeldingen - Den norske idrettsmodellen. Meld. St. 26 (2011-2012) Melding til Stortinget.
- Bestemmelser om tilskudd til anlegg for idrett og fysisk aktivitet, Kulturdepartementet, 2017.
- Veileder: Idrettsfunksjonell forhåndsgodkjenning, Kulturdepartementet.
- Veileder: Rehabilitering/ombygging av eldre idrettsanlegg. Vilkår for tilskudd fra spillemidlene. Kulturdepartementet, 2016.
- Spillemidler til idrettsanlegg. En gjennomgang av spillemiddelsøknadene og anleggssituasjonen. (Statistikksamling). Kulturdepartementet og Norges idrettsforbund og olympiske og paralympiske komité, 2015.
- Kommunal planlegging for idrett og fysisk aktivitet, Kultur- og kirkedepartementet 2014.
- Folkehelseundersøkelsen – helse og trivsel 2015. Vestfold, Vest-Agder og Aust-Agder fylke i samarbeid med Folkehelseinstituttet, 2015.
- Håndbok nr. 24-2003, Marka – Planlegging av by- og tettstedsnære naturområder, Direktoratet for naturforvaltning 2003.
- Meld. St. 18 (2015-2016) – Friluftsliv. Natur som kilde til helse og livskvalitet.
- Strategiplan for idrett, Oppland Fylkeskommune 2012.
- Handlingsprogram store idrettsanlegg 2015 – 2018, Oppland Fylkeskommune 2015.
- Kommunedelplan for idrett og fysisk aktivitet for Nordre Land 2012 - 2015.
- Planstrategi 2012 – 2016, Nordre Land kommune 2012.
- Kommuneplanens samfunnsdel, 2012 – 2020, Nordre Land kommune 2012.
- Kommuneplanens arealdel 2016 – 2027, Nordre Land kommune 2012.
- Dokka Kulturstasjon, forstudie, 2009.
- Digitale skiløypekart for Nordre Land kommune.
- Når det gjelder barrierer for utøvelse av fysisk aktivitet viser en til flere undersøkelser foretatt av Markeds- og mediainstituttet og Norges Idrettsforbund m.fl.
- Lov om folkehelsearbeid (folkehelseloven), sist endret 2015.
- Statistikkgrunnlag – Oversikt over helsetilstand og risikofaktorer, Nordre Land kommune 2015.
- Folkehelseoversikten – Oversikt over helsestilstand og risikofaktorer, Nordre Land kommune 2015.
- Tiltaksplan for folkehelse 2016-2019, Nordre Land kommune 2015.
- Lov om planlegging og byggesaksbehandling (plan- og bygningsloven), sist endret 2015.
- Lov om motorferdsel i utmark og vassdrag (motorferdselloven), sist endret 2015.
- Lov om friluftslivet (friluftsloven), sist endret 20015.
- Lov om offentlige styresmakters ansvar for kulturverksemd (kolturlova), 2007.
- Lov om Lov om pengespill m.v. (pengespilloven), sist endret 2015.

7. KART

7.1. OVERSIKTSKART - IDRETTSANLEGG

7.2. OVERSIKTSKART – FRILUFTSLIV (inkl. skiløyper)